○ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ต. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๗๗๑/๒๕๕๑
คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๗๗๕/๒๕๕๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๕ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

ระหว่าง
- มูลนิธิเพื่อสันติภาพเขียว (กรีนพีซ เอส อี เอ) ผู้ฟ้องคดี
- กรมวิชาการเกษตร ที่ ๑
- อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ ๒ ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ (อุทธรณ์คำพิพากษา)

ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๙๐/๒๕๔๙ หมายเลขแดงที่ ๑๐๕๔/๒๕๕๑ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง)

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า สืบเนื่องจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีประกาศกำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ มีพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) รวม ๔๐ ชนิด ซึ่งพืชดัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช

/พ.ศ. ๒๕๐๗...

พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยการนำเข้าหรือนำผ่านจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๐๗ กำหนดให้นำผ่านพืชดัดต่อสารพันธุกรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่งตั้งกรรมการ ๒ คน ในคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรและผู้เชี่ยวชาญอีก ๓ คน ตรวจสอบข้อมูลด้านวิชาการและวิเคราะห์พร้อมสรุปข้อคิดเห็นในการอนุญาตนำเข้าเพื่อเสนอแก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตนำเข้า และฝ่ายกักกันพืช กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตรจะดำเนินการตรวจสอบ หากไม่พบโรคพืชก็อนุญาตให้ผู้นำเข้าดำเนินการต่อไป เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ส่งนักวิชาการ ๒ คน ไปยังมหาวิทยาลัยคอร์แนล ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมด้านทานโรคใบด่างวงแหวน โดยใช้มะละกอพันธุ์แขกดำและแขกนวลของไทย ซึ่งประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้นำมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมด้านทานโรคใบด่างวงแหวน พันธุ์แขกดำ แขกนวล ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ ท่าพระ ๓ ขออนุญาตนำเข้าเนื้อเยื่อและต้นกล้าต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อทำการปลูกทดลองในห้องปฏิบัติการหรือในสภาพโรงเรือนที่มิดชิดที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และต่อมานักวิจัยที่เป็นเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองในหน่วยงานดังกล่าว ได้ดำเนินการทดลองเพาะปลูกมะละกอที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เปิดสภาพธรรมชาติในระดับไร่/นา โดยไม่มีสิ่งป้องกันแมลง นก หนู หรือลม ซึ่งเป็นพาหะ โดยในบริเวณใกล้เคียงมีการปลูกมะละกอพันธุ์ปกติ จึงเกิดการผสมข้ามพันธุ์ของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปยังมะละกอพันธุ์ปกติ ผู้ฟ้องคดีจึงทำหนังสือลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๖ ร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ยับยั้งหรือยุติการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เปิด แต่ก็ไม่มีคำสั่งยับยั้งหรือยุติการทดลองแต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีการจำหน่าย จ่ายแจก เมล็ดพันธุ์และต้นกล้าแก่ประชาชนทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ มีประชาชนได้รับเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าไปแล้วกว่า ๒,๖๐๐ ราย ผู้ฟ้องคดีจึงได้ให้อาสาสมัครไปซื้อเมล็ดพันธุ์มะละกอดังกล่าว และได้ส่งตรวจวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการ

/ของยืน...

ของยีนแสกน ประเทศฮ่องกง (ที่ถูกคือ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง) โดยผลการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์มะละกอดังกล่าวพบว่ามีส่วนประกอบ ๓๕S Promoter และ NOS/NTPII (ที่ถูกคือ NOS/NPTII) ซึ่งไม่มีอยู่ในมะละกอตามธรรมชาติ จึงบ่งชี้ได้ว่าเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวมีการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรม ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ถึงผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พร้อมเปิดเผยต่อสาธารณชนว่า เมล็ดพันธุ์ที่ได้จำหน่าย จ่าย แจกแก่ประชาชนทั่วไปเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ปนเปื้อนสารตัดต่อสารพันธุกรรม และการทดลองปลูกมะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เปิดทำให้เกิดการปนเปื้อนหรือแพร่กระจายไปสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมนี้ยังไม่มีงานวิจัยใดยืนยันว่ามีความปลอดภัยต่อสุขภาพในระยะยาว ซึ่งประเทศสหภาพยุโรปได้ระงับการนำเข้าผลไม้กระป๋องฟรุตสลัดจากประเทศไทย เนื่องจากเกรงว่าอาจมีการปนเปื้อนมะละกอจีเอ็มโอ และได้มีการเรียกร้องให้มีการยุติการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และต้นกล้า ให้ทำลายมะละกอจีเอ็มโอ ให้ยุติการทดลองในพื้นที่เปิด ให้สอบสวนสาเหตุการปนเปื้อนและแหล่งที่มีการปนเปื้อนทั่วประเทศพร้อมเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ และเครือข่ายเกษตรกรจากทั่วประเทศได้เรียกร้องให้รัฐบาลยุติการทดลองปลูกพืชดัดต่อสารพันธุกรรม ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ที่ได้รับการจำหน่าย จ่าย แจกเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าตามบัญชีรายชื่อพบว่ามะละกอในแปลงของนางสมควร ศรีวงษ์โชติสกุล เป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและได้ทำหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๗ ชี้แจงปัญหาการหลุดรอดและแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสิ่งแวดล้อมต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเสนอให้ทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่ปลูกอยู่ในแปลงทดลองแบบเปิดและแปลงของเกษตรกร รวมถึงมะละกอที่อยู่ในบริเวณที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนทั้งหมดไม่ให้มีการแพร่กระจายของมะละกอออกไปในวงกว้างกว่าเดิม และขอความร่วมมือให้สั่งการผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดส่งข้อมูลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีรายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่าเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๗ นายกรัฐมนตรีได้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตรวจสอบหากมีการลักลอบปลูกให้ดำเนินการตามกฎหมาย เนื่องจากคณะรัฐมนตรีให้กระทำได้ในห้องทดลองเท่านั้น และสั่งยกเลิกการทดลองปลูกพืชจีเอ็มโอ ๓ แห่ง คือ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล

/และรายงาน...

และรายงานจากหนังสือพิมพ์มติชนฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ ว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ยอมรับว่ามีการเก็บตัวอย่างมะละกอจากแปลงเกษตรกรที่รับต้นกล้ามะละกอไปพบว่ามีการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในแปลงของนางสมอน นาคคง เกษตรกรตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้สั่งเจ้าหน้าที่เข้าทำลายมะละกอในพื้นที่ ๑ ไร่ และจะตรวจสอบเก็บตัวอย่างมาตรวจสอบเพิ่มเติมรัศมีโดยรอบแปลง ๔๐๐ เมตร ด้วย และทำลายต้นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่ปลูกภายในสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ ต้น ประกอบกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้รายงานตามหนังสือที่ กษ ๐๙๐๑/๑๖๓๒ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ต่อปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่า จากการตรวจสอบพบมะละกอจากแปลงเกษตรกรมีการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรม ๓๒๙ ตัวอย่าง จากแปลงเกษตรกร ๘๕ ราย ได้ทำลายไปแล้ว ๘๓ ราย เหลือ ๒ ราย ได้เก็บตัวอย่างซ้ำ โดยไม่ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ประกาศกำหนดให้เป็นเขตควบคุมพืชตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และไม่มีการดำเนินการตรวจสอบการปนเปื้อนหรือการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อม โดยได้มอบข้อมูลและจัดส่งรายชื่อและที่อยู่ของเกษตรกรจำนวน ๒,๖๐๐ ราย รวม ๓๔ จังหวัด ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว ต่อมา ในวันที่ ๑๔ และวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างมะละกอในแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเก็บตัวอย่างใบและเมล็ดมะละกอจากแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ๖ ราย ๓๑ ตัวอย่าง ผลการตรวจพบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจำนวน ๑๑ ตัวอย่าง ใน ๔ จังหวัด และพบว่ามีการผสมข้ามพันธุ์ของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปยังมะละกอปกติ ซึ่งเกษตรกรทั้ง ๖ ราย แจ้งว่าไม่เคยได้รับการตรวจมะละกอจากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ซึ่งอาจทำให้การแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสิ่งแวดล้อมขยายวงกว้างออกไปและยากต่อการเยียวยาแก้ไข คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๘ เสนอต่อนายกรัฐมนตรี โดยให้ตัดทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงเกษตรกรและมะละกอที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนทั้งหมด ผู้ฟ้องคดีได้ทำหนังสือลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมพืชตามพระราชบัญญัติกักพืช

พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้เปิดเผยรายชื่อผลการตรวจสอบเกษตรกร ๘๕ ราย ที่ตรวจพบว่ามีมะละกอปนเปื้อนมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม วิธีการเก็บตัวอย่างและวิธีการทำลาย และให้ดำเนินการตรวจสอบในแปลงเกษตรกรซ้ำทั้งหมด ตลอดจนให้เปิดเผยแผนการ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการควบคุมมิให้มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และเพื่อขอทราบผลการตัดทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม พร้อมทั้งความคืบหน้าในการตรวจสอบการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมของคณะกรรมการสอบการหลุดรอดเองมะละกอดัดแปรพันธุกรรมที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งขึ้น แต่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ได้ชี้แจงใดๆ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอนุญาตให้นำเข้ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม เพื่อการทดลองและวิจัยในหน่วยงานของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง และเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้จำหน่าย จ่าย แจกเมล็ดพันธุ์และต้นกล้ามะละกอที่ปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมทำให้เกิดการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสุขภาพมนุษย์ อันเกิดจากการวิจัยและพัฒนาสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพันธุ์โดยใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม เมื่อเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจำหน่าย จ่าย แจกมะละกอที่ปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมทำให้มะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมแพร่กระจายไปสู่แปลงเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม โดยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมสามารถข้ามสายพันธุ์ได้ อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมจนไม่อาจควบคุมได้ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าในการควบคุมหรือตรวจสอบการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ทำให้เกิดการปนเปื้อนและมีการจำหน่าย จ่าย แจกเมล็ดพันธุ์และต้นกล้ามะละกอที่ปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมแก่ประชาชน จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

๑. ให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่อนุญาตให้ทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในภาคสนามหรือสภาพพื้นที่เปิด

๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรกรซ้ำทั้งหมด ทั้งผู้ที่ได้รับการจำหน่าย จ่าย แจกจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และเกษตรกรที่ได้รับ

/ต่ออีกทอด...

ต่ออีกทอดหนึ่งจากผู้รับจำหน่าย จ่าย แจก และกำหนดมาตรการในการควบคุมการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่แปลงเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่า มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งห้ามมิให้นำเข้าหรือนำผ่าน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชกำกับมาด้วย และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จะอนุญาตได้เฉพาะเพื่อการทดลองหรือวิจัย และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ นอกจากนั้น การนำเข้าหรือนำผ่านมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เกิดการระบาดของโรคมะละกอใบด่างวงแหวนจากเชื้อไวรัส [Papaya Ringspot virus (PRSV)] อย่างรุนแรง ทำให้ผลผลิตมะละกอทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลงอย่างมากไม่เพียงพอกับความต้องการ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ไวรัสใบด่างวงแหวนเริ่มระบาดในแหล่งปลูกมะละกอของพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ผลผลิตมะละกอลดลง ส่งผลให้วัตถุดิบสำหรับส่งโรงงานไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน แม้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะได้พัฒนาพันธุ์มะละกอด้านทานโรคแต่ไม่สามารถป้องกันโรคได้โดยสิ้นเชิงทำให้กระทบต่อการส่งออกผลมะละกอ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ดร. เดนนิส กอนซัลเวส (Dr. Dennis Gonsalves) ผู้เชี่ยวชาญโรคใบด่างวงแหวนมะละกอจากมหาวิทยาลัยคอร์แนล ได้รับเชิญจากโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเกษตร (Agricultural Technology Transfer Project : ATT) ของประเทศไทย มาเป็นที่ปรึกษาโครงการป้องกันกำจัดโรคใบด่างวงแหวนโดยวิธี Cross Protection ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยดำเนินงานร่วมกับนางวิไล ปราสาทศรี นักวิชาการเกษตรสังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ดร. เดนนิส กอนซัลเวส ได้ขอมะละกอพันธุ์ทนทานโรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวน (PRSV) สายพันธุ์ ๓๕๖ จาก ดร. ฟรานซิส ซี (Dr. Francis Zee) มาทดลองปลูกที่สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น และให้ชื่อมะละกอสายพันธุ์นี้ว่าฟลอริดา โตเลอแรนท์ (Florida Tolerant) ซึ่งนับเป็นแหล่งพันธุกรรมของมะละกอทนทานโรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวนในประเทศไทยตั้งแต่นั้นมา นางวิไลและคณะได้ทดลองปลูกมะละกอพันธุ์ฟลอริดา โตเลอแรนท์ ในแปลงทดลองของสำนักงานเกษตร

/ภาคตะวันออก...

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ปัจจุบันคือ สถานีทดลองพืชสวนขอนแก่น) และในหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดขอนแก่น ผลการทดลองพบว่ามะละกอพันธุ์ฟลอริดา โตเลอแรนท์ สามารถเจริญเติบโตได้ดีมีความทนทานต่อโรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวนและให้ผลผลิตเร็ว ผลสุกภายใน ๖ ถึง ๗ เดือน แต่เนื่องจากมะละกอพันธุ์ฟลอริดา โตเลอแรนท์ มีลักษณะผลที่กลมและมีขนาดเล็กทำให้ไม่เป็นที่นิยมของตลาดในขณะนั้น ซึ่งนิยมมะละกอผลยาวและขนาดปานกลาง ดังนั้น นางวิไลและคณะได้จัดทำโครงการสร้างมะละกอพันธุ์ใหม่ให้มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนและมีลักษณะทางการเกษตรตรงตามความนิยมของผู้บริโภคคนไทย และได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากโครงการ ATT ในการดำเนินการวิจัยโดยนำมะละกอพันธุ์ฟลอริดา โตเลอแรนท์ มาผสมกับมะละกอพันธุ์แขกดำของไทยแล้วทำการคัดเลือกโดยวิธี Recurrent Selection จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๗ สามารถคัดเลือกได้มะละกอจำนวน ๓ สายพันธุ์ ที่มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนดี ได้แก่ พันธุ์ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ ท่าพระ ๓ และเมื่อมีการนำมะละกอสายพันธุ์เหล่านั้นไปทดสอบในพื้นที่ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงได้ผลสรุปว่าพันธุ์ที่มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตดี คือ มะละกอพันธุ์ท่าพระ ๒ ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาให้เป็นพันธุ์แนะนำและตั้งชื่อใหม่ว่า พันธุ์แขกดำท่าพระ เพื่อเผยแพร่สู่เกษตรกร โดยสถาบันวิจัยพืชสวนได้ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์แขกดำท่าพระเพื่อแจกจ่ายสู่เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งการส่งเสริมการปลูกมะละกอทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนในประเทศไทยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ทำให้สามารถช่วยแก้ปัญหาการระบาดของโรคได้ระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระยังมีลักษณะรูปทรงของผลยังไม่เป็นที่พอใจของเกษตรกรและยังไม่สามารถต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนได้จริง จึงทำให้คณะของนางวิไล ดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ต่อไปและได้ดำเนินการจำหน่าย จ่าย แจกมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระให้กับประชาชนผู้ปลูกมะละกอ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้จำหน่าย จ่าย แจกต้นกล้าและเมล็ดมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระให้กับเกษตรกรจำนวน ๒,๖๙๙ ราย (ที่ถูกคือ ๒,๖๖๙ ราย) จังหวัดขอนแก่นมีเกษตรกรที่รับมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระมากที่สุด ๒,๒๕๕ ราย รองลงมาเป็นจังหวัดมหาสารคาม ๑๖๐ ราย และจังหวัดชัยภูมิ ๕๔ ราย รวม ๓ จังหวัดมีเกษตรกร ๒,๔๖๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๓ ของเกษตรกรทั้งหมด สำหรับ

/มูลเหตุ...

มูลเหตุที่ต้องศึกษาวิจัยและทดลองปลูกมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมเนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เกิดการระบาดของโรคไวรัสใบด่างวงแหวนอย่างรุนแรงในแหล่งปลูกมะละกอในภาคกลางและภาคตะวันออก รัฐบาลจึงได้อนุมัติงบประมาณพิเศษให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ส่งนักวิชาการ ๒ คน คือ ดร. นงลักษณ์ ศรินทุ และ ดร. ศุจิรัตน์ สงวนรังศิริกุล ไปฝึกการปฏิบัติงานด้านชีววิทยาระดับโมเลกุล (Molecular biology) ที่ห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยคอร์แนล ภายใต้การกับกับดูแลและแนะนำของ ดร. เดนนิส กอนซัลเวส เพื่อสร้างมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม โดยใช้วิธีการจากต้นแบบของ Maureen Fitch คณะและ ดร. เดนนิส กอนซัลเวส ใช้หลักการของ Sanford และ Johnston ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ดร. นงลักษณ์และคณะได้เตรียม Coat protenin gene (CP gene) ชนิด nontranslatable ของเชื้อ PRSV สายพันธุ์จากจังหวัดขอนแก่นใส่เข้าไปในมะละกอพันธุ์ไทย คือ พันธุ์แขกดำแขกนวล ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ และท่าพระ ๓ โดยวิธี microprojectile bombardment และ *Agrobacterium* ใช้เวลา ๒๑ เดือน ทำการคัดเลือกต้นอ่อนมะละกอที่มี CP gene และมีความต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนสายพันธุ์จังหวัดขอนแก่นได้มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมรุ่น Ro ที่มีศักยภาพต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนจำนวน ๒๕ ต้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้อนุญาตให้นำเข้ามะละกอดัดแปลงพันธุกรรมดังกล่าวมายังประเทศไทย เพื่อทำการศึกษาต่อที่สถานีทดลองพืชสวนขอนแก่น สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ ๑๑ ไร่ โดยคณะผู้ทำการทดลองประกอบด้วยนางวิไล ปราสาทศรี ดร. นงลักษณ์ ศรินทุ ดร. ศุจิรัตน์ สงวนรังศิริกุล นายสุวิทย์ ชัยเกียรติยศ นางสาวรัชนี ศิริยาน และ ดร. เดนนิส กอนซัลเวส ได้ทำการคัดเลือกในระดับโรงเรือนทดลอง และทดสอบในแปลงทดลองตามวิธีการของ *Moureen Fitch* จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๖ สามารถคัดเลือกได้มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่มีต้นกำเนิดจากพันธุ์แขกนวลมีความต้านทานสูงต่อโรคไวรัสใบด่างวงแหวนของจังหวัดขอนแก่นจำนวน ๓ สายพันธุ์ คือ R๓ ๓๑๙ – ๑KN–๑๘๐, R๓ ๓๑๙ – ๑KN–๑๘๑ และ R๓ ๓๑๙ – ๑ KN ๑๘๒ ในจำนวนนี้มี ๑ สายพันธุ์ คือ R๓ ๓๑๙ – ๑ KN–๑๘๑ ต้านทานโรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวนของ ๕ จังหวัด คือ โรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวนจากจังหวัดจันทบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชุมพร และจังหวัดขอนแก่น และคัดเลือกได้มะละกอที่มีต้นกำเนิดจากพันธุ์แขกดำมีความต้านทานโรคไวรัสมะละกอใบด่างวงแหวนสูงจำนวน ๑ สายพันธุ์ คือ R๓ ๓๐๐KD การศึกษาทดลองวิจัยดังกล่าวได้ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติในการ

/ขออนุญาต...

ขออนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งกำหนดแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมไว้ ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การศึกษาทดลองในโรงเรือนและหรือห้องปฏิบัติการ ขั้นตอนที่สอง การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง ขั้นตอนที่สาม การศึกษาทดลองในสภาพไร่ โดยในขั้นตอนที่หนึ่งและขั้นตอนที่สองได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว กล่าวคือ มาตรฐานการควบคุมได้ปฏิบัติตามหลักสากลทั้งในห้องปฏิบัติการและแปลงทดลอง ดังนี้ (๑) ห้องปฏิบัติการและโรงเรือนมีกุญแจล็อคประตูจัดเวรยามมีกระบวนการทำลายเศษซากพืชอย่างเป็นระบบ (๒) แปลงทดลองอยู่ห่างจากแปลงมะละกออื่นประมาณ ๑๕๐ เมตร (ซึ่งเป็นระยะที่ละอองเกสรมะละกอปลิวไปไม่ถึงมะละกอต้นอื่น) มีรั้วลวดหนามล้อมรอบแปลงอย่างหนาแน่น มีการล็อคประตูจัดเวรยาม ๒๔ ชั่วโมง และห้ามบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเข้าไปในแปลงทดลองอย่างเด็ดขาด (๓) คลุมดอกในช่วงเกสรผสมและปลิดดอกไม่ต้องการทิ้ง และปลูกกล้วยเป็นแนวกำบัง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของละอองเกสร (๔) เผาทำลายซากพืชในบริเวณรั้วของแปลงทดลอง ซึ่งผลการทดลองวิจัยพบว่า (๑) ความต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนและผลผลิตมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีความต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนร้อยละ ๙๗ ถึงร้อยละ ๑๐๐ ในขณะที่มะละกอปกติไม่มีความต้านทานโรคเลย และการที่มะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมมีความต้านทานโรค ผลผลิตมะละกอจึงสูงขึ้นโดยในระยะเวลา ๑๘ เดือน ให้ผลผลิต ๔๒,๙๖๒ ถึง ๔๖,๙๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ตรงกันข้ามกับมะละกอพันธุ์ปกติที่ให้ผลผลิตเพียง ๑๖๙ กิโลกรัมต่อไร่ เท่านั้น (๒) ผลกระทบต่อพืชและวัชพืช หลังการปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมนักวิจัยได้ปลูกพืชอื่นอีก ๖ ชนิด คือ ถั่วลิสง ผักบุ้ง ข้าวโพด ผักกาด ถั่วฝักยาว และวัชพืช พบว่าพืชข้างต้นมีการเจริญเติบโตเป็นปกติ และมะละกอไม่กลายพันธุ์เป็นวัชพืชในแปลง (๓) ผลกระทบต่อผึ้ง ผึ้งที่ได้รับสารอาหารเหลวจากมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) และมิใช่มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (Non – GMOs) มีอัตราการรอดตายและการเจริญของตัวอ่อนถึงตัวเต็มวัยเหมือนกัน และผึ้งเต็มวัยมีรูปร่างลักษณะที่เป็นปกติ (๔) ผลกระทบต่อหนูนอร์เวย์ หนูนอร์เวย์ที่กินมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมิใช่มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมต่างมีน้ำหนักตัว มีการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ไม่ต่างกัน (๕) การศึกษาการปลิวของละอองเกสร

/ละอองเกสร...

ละอองเกสรของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมสามารถแพร่กระจายและปลิวได้ในระยะ ๒ ถึง ๒.๕ เมตร แต่ในระยะ ๑๐ ถึง ๒๐ เมตร ไม่พบ CP gene ของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (๖) จุลินทรีย์ ดินที่ปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมิใช่มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมต่างมีจำนวนจุลินทรีย์และจำนวนสายพันธุ์จุลินทรีย์เท่ากัน และมีจำนวนจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์ในการเป็นปุ๋ยชีวภาพไม่ว่าจะเป็นเชื้อไรโซเบียมหรือเชื้อไมโครไรซ่าในดินทั้งก่อนปลูกและหลังปลูกเท่ากันอีกด้วย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่เคยจำหน่าย จ่าย แจกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมให้กับผู้ใด เนื่องจากมะละกอดังกล่าวเป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน โดยมีมติเห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นา ในส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้ฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำการทดลองอยู่ในขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาทดลองในแปลงทดลองเท่านั้น ยังมิได้ทำการทดลองในขั้นตอนที่ ๓ คือ การศึกษาทดลองในสภาพไร่แต่อย่างใด โดยในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ปรากฏข่าวตามหนังสือพิมพ์ว่ามีการตรวจพบการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในเมล็ดพันธุ์มะละกอของเกษตรกรจังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ดำเนินการสั่งหยุดการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และกล้าพันธุ์มะละกอที่ได้จากวิธีการปรับปรุงพันธุ์วิธีปกติทุกชนิด ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จนกว่าการแก้ปัญหาจะเสร็จสิ้น และเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ (ที่ถูกคือ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๗) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีมีองค์การเอกชนบางกลุ่มอ้างว่าเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้ามะละกอที่จำหน่ายให้กับเกษตรกรเป็นเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้าพันธุ์มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ในขณะเดียวกันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้สั่งการให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยกรรมการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นักวิชาการอิสระและองค์กรเอกชน เพื่อตรวจสอบสาเหตุการปนเปื้อน และได้สั่งการให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๙ (ที่ถูกคือ เขตที่ ๑ – ๘) และหน่วยงานในจังหวัดที่มีการจำหน่ายเก็บตัวอย่างใบมะละกอจากแปลงเกษตรกรจำนวน ๕ ตัวอย่าง ๆ ละ ๑ ต้น เพื่อทำการตรวจสอบการปนเปื้อน โดยเก็บตัวอย่างจากเกษตรกร ๑,๒๖๖ ราย ผลการตรวจพบการปนเปื้อนของสารดัดต่อพันธุกรรมในแปลงเกษตรกร ๘๕ ราย จึงได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

/กักพืช...

กักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ กล่าวคือ ประกาศให้แปลงเกษตรกรที่พบตัวอย่างที่มีการปนเปื้อนเป็นเขตควบคุมศัตรูพืช แล้วทำลายมะละกอที่ปลูกในแปลงดังกล่าวโดยวิธีกลบฝังและจ่ายค่าชดเชยต้นละ ๔๐ บาท นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ควบคุมและระวังการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดตลอดมา โดยได้เก็บตัวอย่างมะละกอที่วางขายอยู่ตามตลาดใหญ่ๆ เช่น ตลาดสี่มุมเมือง และสวนของเกษตรกรมาตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ไม่พบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมปนเปื้อนแต่อย่างใด กรณีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหนังสือลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๘ แจ้งได้ทำการเก็บตัวอย่างมะละกอในพื้นที่ปลูกของเกษตรกรจำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๑๔ และวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ โดยได้เก็บตัวอย่างใบและเมล็ดมะละกอแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ๖ ราย รวม ๓๑ ตัวอย่าง และส่งตัวอย่างไปตรวจสอบที่ห้องปฏิบัติการมหาวิทยาลัยมหิดล และห้องปฏิบัติการดีเอ็นเอเทคโนโลยี ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ผลการตรวจพบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจำนวน ๑๑ ตัวอย่าง และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการประสานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อขอรายชื่อเกษตรกรและที่อยู่ที่ตรวจพบจำนวน ๔ ครั้ง เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าเป็นแปลงของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระไปจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ หรือไม่ แต่ไม่ได้รับแจ้งข้อมูลแต่อย่างใด อีกทั้งได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสุ่มเก็บตัวอย่างมะละกอของเกษตรกรตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อมาตรวจสอบหาการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ผลการตรวจไม่พบการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแต่อย่างใด และในเรื่องเดียวกันนี้ได้มีผู้ร้องเรียนไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อตรวจสอบการแก้ปัญหาการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ยุติเรื่องโดยให้เหตุผลว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการสั่งการให้หยุดจำหน่ายและแจกจ่ายมะละกอทุกพันธุ์แล้วตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งดำเนินการเก็บตัวอย่างมะละกอจากแปลงเกษตรกรที่ได้รับต้นกล้าและเมล็ดพันธุ์จากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อนำมาทำลาย โดยให้ค่าเสียหายแก่เกษตรกรในอัตราต้นละ ๔๐ บาท แล้ว

ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การว่า การทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและผลการตรวจสอบการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้ปฏิบัติตามกรอบที่ได้รับอนุญาตนำเข้าและมิได้มีมาตรฐานที่เพียงพอ ทั้งการตรวจสอบ

/การแพร่กระจาย...

การแพร่กระจายก็มิได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้อนุญาตให้นางสาวนงลักษณ์ ศรินทุ นำเข้ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจำนวน ๑,๐๐๐ รายการจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อทดลองวิจัยในห้องปฏิบัติการและหรือโรงเรือนที่มิดชิด โดยต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบของคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ การทดลองวิจัยจึงต้องทดลองในห้องปฏิบัติการหรือโรงเรือนที่มิดชิดเท่านั้น และการขออนุญาตดังกล่าวมิได้เป็นการขออนุญาตนำเข้าเพื่อทดลองภาคสนาม อีกทั้งแบบเสนอทะเบียนวิจัยศึกษาความต้านทานของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมต้านทานไวรัสโรคใบด่างวงแหวนในเรือนทดลอง เป็นแบบทะเบียนวิจัยที่จัดทำขึ้นโดยไม่มีการลงลายมือชื่อของผู้ดำเนินโครงการหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบโครงการ แบบวิจัยที่ยื่นประกอบการทดลองวิจัยดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงกระบวนวิเคราะห์การดัดต่อสารพันธุกรรมหรือศึกษาการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรตีนกับชิ้นส่วนของไวรัสมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม หรือศึกษาผลกระทบที่จะมีต่อผู้บริโภคในระยะยาว โดยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่ทำการวิจัยมีการใช้สารเตตร้าซัยคลิน ซึ่งเป็นสารต้านทานยาปฏิชีวนะเป็นยีนเครื่องหมาย (Marker gene) อันอาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยแผนการทดลองวิจัยมุ่งเพียงผลสำเร็จ คือ สามารถเพาะปลูกและขยายพันธุ์มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมได้เท่านั้น และการทดลองวิจัยของเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้ให้ความสำคัญต่อการปกป้องมิให้เกิดการแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อม โดยภาพถ่ายต้นมะละกอที่ศึกษาความปลอดภัยทางชีวภาพในสภาพโรงเรือน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้ทดลองในสภาพโรงเรือนที่มิดชิด แต่ปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพที่เปิดโล่ง มิได้มีสิ่งป้องกันนก หนู แมลงและมีวัชพืชขึ้นปกคลุมตามพื้นดิน อันมิได้เป็นการปฏิบัติการทดลองวิจัยตามมาตรฐานการควบคุมตามหลักสากลแต่อย่างใด สำหรับการทดลองผลกระทบต่อผึ้ง ต่อหนูนอร์เวย์ การปลิวของละอองเกสรจุลินทรีย์ ผลกระทบต่อพืชและวัชพืชนั้น ก็เป็นการศึกษากับแมลงที่มีช่วงชีวิตสั้นและศึกษาในระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น โดยขาดการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในระยะยาว การวิเคราะห์ความเทียบเท่าทางโภชนาของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมกับมะละกอปกติ ผู้ที่สรุปผลการวิจัย คือ นางวิไล ปราสาทศรี หัวหน้าคณะวิจัย และผู้วิจัยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น

/จังหวัดขอนแก่น...

จังหวัดขอนแก่น โดยร่วมกับนางนงลักษณ์ ศรินทุ เมื่อนางวิไลเป็นผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยและสรุปผลการวิจัยเสนอต่อคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๑๙๗๒/๒๕๔๑ โดยคณะทำงานดังกล่าวมิได้ทดสอบหรือตรวจสอบความปลอดภัยด้วยตนเอง แต่ตรวจสอบเอกสารที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ดังนั้น การประเมินผลทดลองจึงไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนั้น ยังปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๒ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้เสนอขออนุญาตทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมปลูกในสภาพแปลงทดลอง โดยกล่าวว่าได้รับแจ้งผลการพิจารณาและให้ความเห็นของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร ซึ่งสรุปได้ว่า มีคณะกรรมการฯ ให้ความเห็นทั้งสิ้น ๘ ราย จำนวน ๖ ราย เห็นสมควรให้ดำเนินการทดลองในสภาพแปลงทดสอบได้ จำนวน ๑ ราย แจ้งว่ายังไม่สามารถให้ความเห็นได้ในขั้นนี้ และอีก ๑ ราย เห็นว่าควรมีการประชุมพิจารณาก่อน ซึ่งการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นไปโดยชอบทางหลักวิชาการหรือไม่ องค์ประชุมมีเพียงใด มีเอกสารประกอบการพิจารณาอย่างใดบ้าง มีความเห็นโดยละเอียดของคณะกรรมการแต่ละท่านอย่างไร และการพิจารณาครั้งนั้นได้มีการประชุมพิจารณาเพื่อให้ความเห็นอย่างรอบคอบหรือไม่ และเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๓ นายสุรไกร สังฆสุบรรณ์ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรได้ทำหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขออนุญาตทำการปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงทดลองเพิ่มเติม โดยประธานคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเห็นชอบให้เวียนหนังสือเรื่องการขออนุญาตดังกล่าว พร้อมข้อมูลและความเห็นของประธานคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ตามหนังสือที่ กษ ๐๙๒๔/๓๐๐ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้คณะกรรมการทั้ง ๒๗ คน พิจารณา โดยมีคณะกรรมการ ๑๕ คน ตอบรับ และเห็นสมควรให้ดำเนินการทดลองดังกล่าวได้ ซึ่งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเป็นคณะกรรมการฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อตรวจสอบการทดลองวิจัยพืชดัดต่อสารพันธุกรรม การพิจารณาของคณะกรรมการฯ จะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือหรืออภิปราย เพื่อให้คณะกรรมการแต่ละท่านได้มีโอกาสชี้แจงหรือโต้แย้งแสดงเหตุผล มิใช่ทำหนังสือเวียนตอบรับการอนุญาตให้ทดลองวิจัย

/ตามที่...

ตามที่ประธานคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตง และมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเสนอมา โครงการวิจัยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม เป็นการทดลองวิจัยที่มีผลกระทบต่อพันธุ์พืช สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์สาธารณะ การตรวจสอบวิจัยดังกล่าวจะต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบที่สุด ดังนั้น การเวียนหนังสือขออนุญาตจึงเป็นการทำคำสั่งหรือการกระทำโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือมิได้ปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญ คำสั่งอนุญาตให้ทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพไร่ (ที่ถูกคือ สภาพแปลงทดลอง) เพิ่มเติม จึงเป็นการสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ (ที่ถูกคือ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒) และวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ นางสาวนงลักษณ์ ได้ทำหนังสือขออนุญาตปลูกทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพไร่ โดยได้คัดเลือกมะละกอ R๑ ชุดที่ ๒ จำนวน ๑๘๖ สายพันธุ์ เพื่อศึกษาความต้านทานในสภาพไร่ โดยสถานที่ทดลอง คือ สถานีทดลองพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะของพื้นที่ทดลองเป็นแปลงราบ ไม่มีน้ำท่วมขัง การป้องกันการแพร่กระจายของยีนจะมีการครอบดอกของมะละกอรอบแปลงและไม่มีมะละกออื่น ๆ ในบริเวณรอบแปลงประมาณ ๒๐๐ เมตร และปลูกต้นกล้วยล้อมรอบแปลงมะละกอทดลองเป็น wind break ซึ่งการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นั้น เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ดำเนินการทดลองในแปลงซึ่งเป็นพื้นที่เปิด ไม่มีมาตรการที่ดีเพียงพอในการป้องกันการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่มีตาข่ายป้องกันนก หนู แมลง มาสัมผัสหรือกัดกินมะละกอ คนงานที่ทำงานในแปลงทดลองก็มิได้มีการสวมใส่ชุดที่ป้องกันมิให้ไวรัส จุลินทรีย์หรือละอองเกสรไปติดกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ และต้นกล้วยที่ปลูกล้อมรอบแปลงเพื่อเป็น wind break ก็มิได้ป้องกันลมได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นต้นกล้วยขนาดเล็กและมีความสูงน้อยกว่ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศมรสุมเกิดพายุฝนฟ้าคะนองบ่อย ลมและฝนค่อนข้างแรง ลมจึงสามารถพัดพาละอองเกสรไปได้ การปลูกต้นกล้วยจึงมิได้ช่วยป้องกันลมได้อย่างแท้จริง การที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองแต่งตั้งไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่เก็บตัวอย่างมานั้นเป็นมะละกอจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ หรือไม่ ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำการวิจัยและเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการทดลองวิจัย

/มะละกอ...

มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งหากผู้ทดลองวิจัยหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการทดลองวิจัยไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า มะละกอดังกล่าวเป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจากแหล่งใด หรือสายพันธุ์ใดแล้ว ถือว่าเป็นผู้ก่ออันตรายที่ร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ส่วนคณะกรรมการตรวจสอบการหลุดรอดของมะละกอดัดแปรพันธุกรรมที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งขึ้น ตามคำสั่งที่ ๓๔๖/๒๕๔๗ ซึ่งเป็นการแต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๗ คณะกรรมการดังกล่าวมีการประชุมกันเพียงครั้งเดียวเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๗ หลังจากนั้นก็มิได้จัดให้มีการประชุมอีกเลย และเมื่อวันที่ ๑๔ และวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ลงพื้นที่เพื่อสุ่มตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรกร ๖ ราย ที่จังหวัดระยอง จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเกษตรกรทั้งหมดแจ้งว่าไม่เคยได้รับการติดต่อหรือดำเนินการใด ๆ จากเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเลย โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ส่งตรวจข้อมูลพันธุกรรมในห้องแล็บผลการตรวจสอบพบว่าเป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ๑๑ ตัวอย่าง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของผู้ฟ้องคดียังได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บตัวอย่างมะละกอจากแปลงเกษตรกรที่จังหวัดระยอง จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยได้นำส่งตรวจพิสูจน์ที่ห้องแล็บยืนสแกน ซึ่งผลการตรวจเป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม และผู้ฟ้องคดีได้สุ่มตรวจมะละกอจากชมรมเผยแพร่ความรู้ทางเกษตร จังหวัดพิจิตร โดยชมรมดังกล่าวได้ซื้อเมล็ดพันธุ์มะละกอจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ เพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกร ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้ส่งตัวอย่างมะละกอตรวจวิเคราะห์ที่ห้องแล็บ ผลการตรวจทราบว่ามะละกอดังกล่าวเป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ดังนั้น เมื่อประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กำหนดพื้นที่เป็นเขตควบคุมศัตรูพืชตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ กำหนดว่าเมื่อปรากฏว่ามีศัตรูพืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงในท้องที่ใด ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีอำนาจประกาศให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมศัตรูพืช ซึ่งประกาศดังกล่าวนั้นให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านของท้องที่นั้น นอกจากนี้ การประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมิได้ปิดประกาศไว้ ณ สถานที่ที่กฎหมายกำหนดอันเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒

/ละเลยต่อ...

ละเลยต่อหน้าที่ในการประกาศเขตควบคุมศัตรูพืช เพื่อป้องกันมิให้มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแพร่กระจายไปสู่สิ่งแวดล้อม

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การเพิ่มเติมว่า โรคไวรัสใบด่างวงแหวนเป็นปัญหาที่สำคัญของการปลูกมะละกอทั่วโลก เชื้อไวรัสสามารถเข้าทำลายมะละกอได้ทุกระยะของการเจริญเติบโต เมื่ออาการรุนแรงจะทำให้ผลบิดเบี้ยวและผลผลิตลดลงจนไม่ติดผลเลย ในประเทศไทยพบโรคนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และความรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันพบโรคนี้ระบาดประมาณร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ ทำความเสียหายให้กับเกษตรกรอย่างมาก เป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จำเป็นต้องเข้าช่วยเหลือเกษตรกรโดยเร่งด่วน พื้นที่การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ซึ่งเดิมปลูกมะละกอถึงร้อยละ ๔๗ ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ปัจจุบันเกษตรกรได้ลดพื้นที่ปลูกลงเพราะไม่อาจมั่นใจต่อผลผลิตที่ได้ หากเกิดการระบาดของโรคการแก้ปัญหาโรคไวรัสใบด่างวงแหวนที่ผ่านมาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การขุดรากถอนโคน การย้ายแหล่งพื้นที่ปลูก การใช้เชื้อไวรัสชนิดอ่อน แต่วิธีการเหล่านี้ยังไม่สามารถป้องกันกำจัดโรคใบด่างวงแหวนได้ การดำเนินงานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่เกษตรกรได้ร้องขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ช่วยแก้ไขปัญหาคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) อนุมัติงบประมาณให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินโครงการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกมะละกอพันธุ์ทนทานและต้านทานโรคไวรัสวงแหวนระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยดำเนินงาน ๒ ส่วน คือ (๑) การทดสอบพันธุ์มะละกอทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนและผลิตเมล็ดพันธุ์แจกจ่ายให้เกษตรกร (๒) การพัฒนาพันธุ์มะละกอต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนโดยวิธีพันธุวิศวกรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงส่งนักวิชาการไปยังมหาวิทยาลัยคอร์แนลเพื่อพัฒนามะละกอต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวน เนื่องจากในเวลานั้นประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและเครื่องมือวิทยาศาสตร์ในการวิจัยพัฒนาทางพันธุวิศวกรรม จนประสบความสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และนำมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมของไทยกลับมาคัดเลือกและทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพในสถานีทดลองพืชสวนขอนแก่น โดยได้ขออนุญาตการนำเข้าตามกฎระเบียบข้อบังคับภายใต้พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) เป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

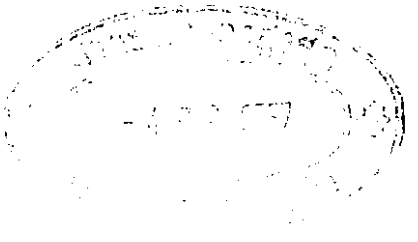

/เรื่อง...

เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ มีขั้นตอนในการทดลองวิจัย ๓ ขั้นตอน ขั้นตอนที่ ๑ การทดลองหรือวิจัยในสภาพโรงเรือนหรือห้องปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ ๒ การทดลองหรือวิจัยในสภาพแปลงทดลอง และขั้นตอนที่ ๓ การทดลองหรือวิจัยในสภาพไร่ โดยในการทดลองขั้นตอนต่าง ๆ ต้องดำเนินการตามลำดับและผ่านการควบคุมกำกับดูแลและเห็นชอบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (๑) การดำเนินการทดลองหรือวิจัยขั้นตอนที่ ๑ ผู้ทำการทดลองวิจัยต้องจัดทำแผนงานทดลองหรือวิจัย เสนอคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเพื่อพิจารณาเห็นชอบ เมื่อคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเห็นชอบแล้ว จึงสามารถดำเนินการทดลองวิจัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (๒) ในระหว่างการทดลองหรือวิจัยนักวิจัยต้องทำการทดลองวิจัยภายใต้กำกับดูแลของคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามที่คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรแต่งตั้ง (๓) เมื่อทำการทดลองวิจัยเสร็จสิ้นในขั้นตอนที่ ๑ ต้องเสนอผลการทดลองวิจัยพร้อมจัดทำแผนการทดลองวิจัยต่อคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามพิจารณาเพื่อประกอบการขออนุญาตทำการทดลองวิจัยในสภาพแปลงทดลอง หากคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามเห็นชอบกับผลการทดลองวิจัยดังกล่าวและเห็นสมควรอนุญาตให้ทำการทดลองในสภาพแปลงทดลอง (ขั้นตอนที่ ๒) จะทำเรื่องเสนอคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการทดลองในสภาพแปลงทดลอง เมื่อคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเห็นชอบจึงจะสามารถทำการทดลองในสภาพแปลงทดลองต่อไปได้ ทั้งนี้ ในการทดลองขั้นตอนต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ภายใต้แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพอยู่ในการควบคุมกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม เพื่อตรวจสอบแผนการทดลองและการดำเนินการทดลองให้เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์มาตรฐานสากล และตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพทั้งในห้องปฏิบัติการโรงเรือนและแปลงทดลองกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ (๑) ห้องปฏิบัติการและ

/โรงเรือน...

โรงเรือนตามมาตรฐานมีกุญแจล็อคประตูและจัดเวรยาม มีกระบวนการทำลายเศษซากพืชอย่างเป็นระบบ (๒) แปลงทดลองห่างจากแปลงมะละกออื่นๆ แปลงทดลองมีรั้วลวดหนามล้อมรอบแปลงอย่างแน่นหนา มีกุญแจล็อคประตูและจัดเวรยามตลอด ๒๔ ชั่วโมง มีป้ายห้ามเข้า (๓) คลุมดอกในช่วงผสมเกสรและปลิดดอกที่ไม่ต้องการทิ้ง ปลูกพืชอื่น เช่น กล้วย เป็นแนวกำบังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของละอองเกสร (๔) เผาทำลายเศษซากพืชในบริเวณรั้วของแปลงทดลอง สำหรับการดำเนินงานทดลองความปลอดภัยทางด้านอาหารภายใต้ข้อกำหนดของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และภายใต้คำแนะนำของคณะอนุกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร ซึ่งกำหนดตามมาตรฐานสากล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการศึกษาความปลอดภัยของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและด้านอาหารแล้วในหลายประเด็น ผลการทดสอบจนถึงปัจจุบันสรุปได้ดังนี้ (๑) ผลกระทบต่อผึ้ง จากการศึกษาการอยู่รอดของตัวอ่อนผึ้งพันธุ์ที่ได้รับเกสรมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมและมะละกอที่ไม่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม พบว่าอัตราการอยู่รอดของตัวอ่อนผึ้งไม่แตกต่างกัน โดยอัตราการอยู่รอดของตัวอ่อนเป็นดักแด้ร้อยละ ๙๐ ถึง ร้อยละ ๙๖ และการอยู่รอดจากดักแด้เป็นตัวเต็มวัยร้อยละ ๘๓ ถึง ร้อยละ ๘๓.๕ (๒) ผลกระทบต่อไรตัวห้ำ จากการศึกษามีชีวิตรอดและการขยายพันธุ์ของแมลงศัตรูธรรมชาติไรตัวห้ำ Amblyseius longispinosus (Evans) เมื่อกินไรแดงศัตรูของมะละกอ พบว่าไรตัวห้ำมีชีวิตรอดร้อยละ ๑๐๐ ทั้งในการทดลองที่ให้ดูดกินไรแดงแอฟริกัน และไรแดงกุหลาบบนใบมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมและที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม และการวางไข่ของไรตัวห้ำหลังจากดูดกินไรแดงแอฟริกัน และไรแดงกุหลาบบนใบมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมและที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (๓) ผลกระทบต่อจุลินทรีย์ดิน พบว่าจำนวนจุลินทรีย์ Heterotrophic bacteria, Actinomyces bacteria แบคทีเรีย รา จำนวนไมโครไรซ่าและไรโซเบียมมีประโยชน์ในการเป็นปุ๋ยชีวภาพ จากการตรวจนับจำนวนจุลินทรีย์ในดินปลูกมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม และมะละกอที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรมไม่มีความแตกต่างกัน (๔) ศึกษาการแพร่กระจายยีน จากการตรวจสอบยีน CP ในมะละกอที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรมที่ปลูกห่างจากมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมในระยะต่าง ๆ พบการแพร่กระจายของยีน CP ในระยะห่าง ๒ เมตร ร้อยละ ๑๙.๗ ถึง ร้อยละ ๒๒.๔ และตรวจไม่พบการแพร่กระจายของยีน CP ในระยะห่าง ๑๐ ถึง ๒๕ เมตร (๕) ผลกระทบต่อพืชที่ปลูกตาม

/ภายหลัง...

ภายหลังปลูกมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม ทดสอบผลกระทบต่อพืช ๖ ชนิด ได้แก่ แตงกวา ถั่วลิสง ผักบุ้ง หัวผักกาด ข้าวโพด และมันแกวที่ปลูกภายหลังการปลูกมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม ไม่พบความผิดปกติของผลผลิตหรือการเจริญเติบโตของพืชที่ปลูก (๖) ศึกษาการเกิดไวรัสชนิดใหม่ในมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม พบว่ามะละกอดัดแปลงพันธุกรรมไม่ทำให้เกิดไวรัสชนิดใหม่ได้ (๗) ผลการทดสอบคุณค่าทางโภชนาการ ได้แก่ Moisture, Protein, Fat, Ash, Dietary fiber, Carbohydrate, Energy, Vitamin A, Vitamin C, Potassium และ Lycopene ของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมเปรียบเทียบกับมะละกอที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม พบว่ามะละกอดัดแปลงพันธุกรรมมีคุณค่าทางโภชนาการอยู่ในช่วงระดับปกติ (๘) มะละกอดัดแปลงพันธุกรรมไม่เกิดความเป็นพิษและการก่อให้เกิดอาการแพ้ เนื่องจากโปรตีนห่อหุ้มของเชื้อไวรัสใบด่างวงแหวน (๙) มะละกอแขกนวลและแขกดำดัดแปลงพันธุกรรมมีปริมาณ Benzyl Isothiocyanate ซึ่งเป็นสารพิษปริมาณน้อยมีที่อยู่ตามธรรมชาติในมะละกอไม่แตกต่างกับมะละกอแขกนวลและแขกดำที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม (๑๐) การทดสอบการบริโภคมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมของหนูนอร์เวย์ พบว่าหนูที่กินมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมมีน้ำหนักและความสามารถในการสืบพันธุ์ไม่แตกต่างจากหนูที่กินมะละกอที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม ในส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำการทดลองวิจัยอยู่ในขั้นตอนที่ ๒ คือ ศึกษาทดลองหรือวิจัยในสภาพแปลงทดลอง ยังไม่ได้ทำการทดลองในขั้นตอนที่ ๓ คือ ศึกษาทดลองหรือวิจัยในสภาพไร่นา นอกจากนั้น ปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อยู่ในขั้นตอนการทดลองในสภาพแปลงทดลอง ได้มีกลุ่มบุคคลเข้ามาบุกรุกทำลายและขโมยมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงทดลองของสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และในช่วงเวลาดังกล่าวปรากฏข่าวตามหนังสือพิมพ์ว่ามีการปนเปื้อนของสารดัดแปลงพันธุกรรมในเมล็ดพันธุ์มะละกอของเกษตรจังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ดำเนินการดังนี้ (๑) สั่งหยุดการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้ามะละกอที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์ทุกชนิดตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จนกว่าการแก้ไขปัญหาจะแล้วเสร็จ (๒) ยุติการทดลองวิจัยมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมในระดับแปลงทดลอง ณ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ และตัดทำลายมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมเรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ (๓) ได้สั่งการให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๘ และหน่วยงานในจังหวัด

/ที่ได้รับ...

ที่ได้รับเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้ามะละกอจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน สุ่มเก็บตัวอย่างมะละกอจากแปลงเกษตรกรจำนวน ๕ ตัวอย่าง ต่อเกษตรกร ๑ ราย เพื่อทำการตรวจสอบการปนเปื้อน โดยเก็บตัวอย่างจากแปลงเกษตรกรจำนวน ๒,๖๖๙ ราย (ที่ถูกคือ ๑,๒๖๖ ราย) ผลการตรวจพบการปนเปื้อนของสารดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงเกษตรกรจำนวน ๘๕ ราย จึงได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ กล่าวคือ ประกาศให้แปลงเกษตรกรที่พบตัวอย่างที่ตรวจพบการปนเปื้อนและรัศมี ๔๐๐ เมตร จากจุดที่พบการปนเปื้อนของเกษตรกรจำนวน ๘๕ ราย เป็นเขตควบคุมศัตรูพืชแล้วทำลายมะละกอที่ปลูกในแปลงดังกล่าวโดยวิธีกลบฝังและจ่ายค่าชดเชยต้นละ ๔๐ บาท นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ควบคุมและติดตามระวังการหลุดรอดของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดตลอดมา โดยได้เก็บตัวอย่างมะละกอที่ปลูกในแปลงเกษตรกรจังหวัดต่างๆ และที่วางขายอยู่ตามตลาดใหญ่ๆ มาตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ไม่พบว่ามีมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมปนเปื้อนแต่อย่างใด นอกจากนั้น จากการสุ่มตัวอย่างมะละกอที่ผู้ประกอบการได้ส่งไปขายยังต่างประเทศได้มาตรวจสอบเพื่อขอใบรับรองเป็น non – GMOs และบางประเทศในสหภาพยุโรป (EU) ได้สุ่มตรวจตัวอย่างมะละกอไทยที่นำเข้า และมะละกอที่จำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าในประเทศในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่พบการปนเปื้อนของสารดัดแปลงพันธุกรรมแต่อย่างใด และในการดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างมะละกอเพื่อตรวจวิเคราะห์หาการปนเปื้อนของสารดัดแปลงพันธุกรรมที่กำหนดให้เก็บตัวอย่าง ๕ ตัวอย่างต่อเกษตรกร ๑ ราย โดยมีผล ๒ ตัวอย่าง ใบ ๓ ตัวอย่าง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปลูกมะละกอแปลงเล็กแปลงน้อย ส่วนในกรณีที่พบว่าเกษตรกรบางรายปลูกเป็นจำนวนมาก การเก็บสุ่มตัวอย่างก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยสุ่มเก็บตัวอย่างร้อยละ ๕ ของจำนวนต้นที่ปลูกทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามทางวิชาการ สำหรับวิธีการกลบฝังเพื่อทำลายมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงปลูกนั้น ดำเนินการด้วยการขุดรากถอนโคนมะละกอจากจุดที่ปลูกนำมาฝังและกลบในหลุมลึก ซึ่งมะละกอจะเน่าเปื่อยตายทั้งระบบราก ใบ ต้น และผล ไวรัสเป็นพาราไซท์ที่จำเป็นต้องอาศัยกับพืชที่มีชีวิต (obligate parasite) เมื่อมะละกอตายเชื้อไวรัสในมะละกอจะเสื่อมสลายตัวไป สารอื่นๆ ในมะละกอจะมีเอ็นไซม์จากจุลินทรีย์ธรรมชาติมาย่อยสลายให้เน่าเปื่อยจนไม่สามารถแพร่กระจายต่อไปได้

/ศาลปกครอง...

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อพิจารณาใบอนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ เลขที่ ๖๘/๒๕๔๐ ลงวันที่ – เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๐ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการทดลองวิจัย ปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดลองวิจัยไว้ในข้อ ๗ ท้ายใบอนุญาตดังกล่าว คือ ผู้นำเข้าต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการนำเข้าซึ่งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรได้ให้ความเห็นชอบ โดยต้องทำการทดลองในห้องปฏิบัติการและหรือในสภาพโรงเรือนที่มิดชิด และต้องยินยอมให้คณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามเข้าตรวจสอบวิเคราะห์ความปลอดภัยในการดำเนินการทดลองและปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะทำงานฯ เพื่อป้องกันอันตรายและการระบาดของศัตรูพืชอันอาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติการทดลอง เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ทำการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ณ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ จังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งที่ ๑๙๗๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๑ แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและให้ข้อแนะนำการทดลองเพื่อป้องกันอันตรายอันเกิดขึ้นจากการทดลองแก่เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามที่ได้รับอนุญาต โดยได้ตรวจสอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ทั้งสถานที่ทำการทดลองและการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรายงานให้คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรที่แต่งตั้ง ตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๒๐๙/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๒ เพื่อทราบและอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการศึกษาในแปลงทดลอง ซึ่งเป็นขั้นตอนการทดลองในขั้นที่สองต่อไป เมื่อคณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำไปทดลองปลูกในสภาพแปลงทดลอง เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ดำเนินการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพแปลงทดลองได้ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรตามประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยกำหนดเงื่อนไขในการทดลองวิจัยปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไว้ท้ายใบอนุญาตอย่างชัดเจน

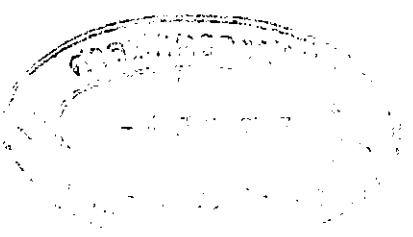

/อันถือได้ว่า...

อันถือได้ว่าเงื่อนไขดังกล่าวเป็นการกำหนดมาตรการให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ได้รับอนุญาตนำไปปฏิบัติในการวิจัยทดลอง เพื่อมิให้เกิดการแพร่กระจายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในระหว่างเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการทดลองอยู่นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งได้รับแนวทางการทดลองที่เสนอโดยคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจึงได้กำหนดแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการศึกษาทดลองแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ การศึกษาทดลองในโรงเรือนหรือห้องปฏิบัติการ เป็นการทดลองปลูกเพื่อตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพว่าไม่มีผลกระทบต่อชีวภาพ มนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรือนที่มิดชิด การศึกษาทดลองในแปลงทดลองเป็นการทดลองปลูกเมื่อผ่านการทดลองในโรงเรือนหรือห้องปฏิบัติการ และได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพทางการเกษตรแล้ว และการศึกษาทดลองในสภาพไร่ เป็นการทดลองปลูกเมื่อผ่านการทดลองในขั้นตอนที่ ๑ และขั้นตอนที่ ๒ แล้ว และมีวัตถุประสงค์ที่จะนำพืชที่ได้ผ่านการทดลองไปจำหน่ายจ่าย แจกต่อไป แนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้นำไปใช้ในการตรวจสอบการทดลองวิจัยของเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ด้วย อันเป็นมาตรการควบคุมการทดลองวิจัยที่เข้มงวดมากขึ้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงการควบคุมการทดลองวิจัยปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมตามเงื่อนไขใบอนุญาตและแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๑๙๗๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๑ ให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนดำเนินการทดลองพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ให้คำแนะนำแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้นำเข้าพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในการจัดการทดลองพืชดังกล่าว สรุปผลการตรวจสอบพร้อมทั้งวิเคราะห์ความเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทดลองปลูกพืชดังกล่าว ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบการทดลองในสภาพโรงเรือน และให้คำแนะนำในการทดลองเพื่อป้องกันอันตรายอันเกิดขึ้นจากการทดลองแก่เจ้าหน้าที่ของ

/ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามที่ได้รับอนุญาต โดยได้ตรวจสอบเกี่ยวกับห้องทดลอง ซึ่งพบว่าเป็นห้องที่มีประตูมิดชิด และจะอนุญาตให้เฉพาะผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการ พร้อมทั้งมีอุปกรณ์กำจัดเศษและชิ้นส่วนเนื้อเยื่อที่ต้องทำลาย โรงเรือนทดลองมีลักษณะล้อมรอบด้วยลวดตาข่าย มีประตูปิดและล็อคด้วยกุญแจ ภายในโรงเรือนจะมีกับดักแมลงแบบกาวเหนียว เพื่อติดตามตรวจสอบการแพร่ระบาดของแมลงในโรงเรือน และบริเวณรอบโรงเรือนในรัศมี ๒๐ เมตร พร้อมทั้งฉีดสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงเป็นระยะอยู่ตลอดเวลา ไม่มีวัชพืชขึ้นรก เศษซากพืชที่ต้องการทำลายจะเก็บใส่ถุงสีดำ และนำไปทำลายด้วยหม้อนึ่งฆ่าเชื้อโดยใช้ความร้อนชื้น โรงเรือนเพาะเมล็ดมะละกอหรือเตรียมกล้ามะละกอ สภาพโรงเรือนทำด้วยตาข่ายป้องกันแมลง ประตูจะปิดล็อคตลอดเวลา ภายในโรงเรือนมีภาชนะสำหรับเก็บดินและเศษซากพืชที่ต้องการทำลาย และรอบอาคารจะติดตั้งกับดักแมลงแบบกาวเหนียว เพื่อติดตามการแพร่ระบาดของแมลง ในการศึกษาการแพร่กระจายของยีน ซึ่งพบว่าผู้ดำเนินการทดลองได้ครอบดอกทุกดอกด้วยถุงกระดาษในช่วงการผสมเกสรทั้งต้นเดียวกันหรือกับต้นอื่น พร้อมทั้งตัดต้นมะละกอที่ไม่เกี่ยวข้องในบริเวณใกล้เคียงทั้งหมด การศึกษาคุณสมบัติทางด้านโรคพืชและการเป็นวัชพืช พบว่าความสูงของลำต้น ลักษณะใบ ดอก และผลของต้นมะละกอที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมเปรียบเทียบกับต้นปกติที่ปลูกอยู่บริเวณใกล้เคียง ไม่พบการแสดงออกซึ่งลักษณะผิดปกติใด ๆ จึงไม่มีคุณสมบัติทางด้านโรคพืช การศึกษาผลกระทบต่อแมลงที่มีประโยชน์ ซึ่งพบว่าอัตราการตายของผึ้งที่ได้รับเกสรมะละกอที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมที่ ๒๔ ชั่วโมง ๔๘ ชั่วโมง และ ๗๒ ชั่วโมง หลังจากการทดสอบไม่แตกต่างไปจากผึ้งที่ได้รับเกสรมะละกอสายพันธุ์ปกติและที่ได้รับน้ำผึ้งอย่างเดียว ไรตัวห้ำมีชีวิตรอดร้อยละ ๑๐๐ ทั้งในการทดลองให้ดูดกินไรแดงแอฟริกันและไรแดงกุหลาบบนใบมะละกอสายพันธุ์ที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมและสายพันธุ์ปกติ และการวางไข่ของไรตัวห้ำภายหลังดูดกินไรแดงแอฟริกัน และไรแดงกุหลาบบนใบมะละกอทั้งสายพันธุ์ที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมและสายพันธุ์ปกติ ก็พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน พร้อมกับได้รายงานให้คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรที่แต่งตั้งตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๒๐๙/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๒ เพื่อทราบและเสนอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการศึกษาในแปลงทดลองได้ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ควบคุมกำกับดูแลการทดลองการปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอย่างใกล้ชิด โดยมีคณะทำงานตรวจสอบความ

/ปลอดภัย...

ปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ตรวจสอบและให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อป้องกันและแก้ไขสถานที่ทดลองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตและแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมอย่างรัดกุม รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบผลการทดลองวิจัยอีกชั้นหนึ่ง ก่อนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการทดลองในแต่ละขั้นตอนต่อไป จึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กำหนดในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ประกอบกับประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ และแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมแต่ประการใด ส่วนกรณีการตรวจสอบและทำลายมะละกอที่ได้รับการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมนั้น เห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ตรวจสอบการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงเกษตรกร เมื่อพบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงเกษตรกรรายใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็ได้ออกประกาศกำหนดพื้นที่เป็นเขตควบคุมศัตรูพืชและทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมโดยวิธีฝังกลบ เพื่อมิให้มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมสามารถแพร่กระจายไปสู่สิ่งแวดล้อมได้ และเมื่อทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็ได้ออกประกาศเพิกถอนเขตควบคุมศัตรูพืช อีกทั้งได้ตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรกรซ้ำในพื้นที่เดิม และพื้นที่ใหม่ที่สงสัยว่าจะเกิดการแพร่กระจายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อมอีกตามที่ผู้ฟ้องคดีและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ไปตรวจสอบในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบมะละกอในสถานที่จำหน่ายมะละกอที่สำคัญหลายแห่ง แต่ไม่พบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแต่ประการใด จึงเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ดำเนินการเฝ้าระวังและตรวจสอบการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงเกษตรกรอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อันถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้ละเลยต่อหน้าที่ดามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงไม่มีเหตุที่ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองตรวจสอบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมซ้ำในแปลงทดลองของเกษตรกรอีก

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง

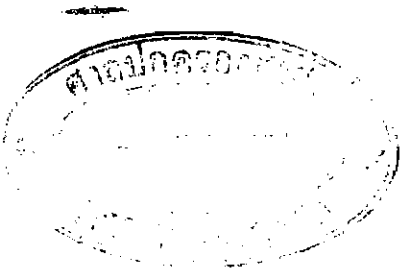

/ผู้ฟ้องคดี...

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้อนุญาตให้นำเข้าเนื้อเยื่อและต้นกล้ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม โดยได้กำหนดเงื่อนไขการอนุญาต คือ ต้องทำการทดลองในห้องปฏิบัติการและ/หรือสภาพโรงเรือนที่มิดชิด และต้องยินยอมให้คณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามเข้าตรวจสอบวิเคราะห์ความปลอดภัยในการดำเนินการทดลองและปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะทำงานฯ เพื่อป้องกันอันตรายและการระบาดของศัตรูพืชอันอาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติการทดลอง แต่ปรากฏว่าหลังจากที่มีการนำเข้ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ดำเนินการตรวจสอบควบคุมการทดลองให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขการอนุญาตอย่างเคร่งครัด โดยผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพพื้นที่เปิด อันฝ่าฝืนคำสั่งอนุญาตนำเข้าของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งหากจะทดลองในสภาพพื้นที่เปิด (ภาคสนาม) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็จะอนุญาตเป็นการเฉพาะและอนุญาตเป็นรายๆ ไป ซึ่งที่ผ่านมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีการอนุญาตให้นำเข้ามาเพื่อทดลองในพื้นที่แปลงเปิดหรือภาคสนามเพียงรายการเดียว คือ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๙ อนุญาตให้บริษัท มอนซานโต้ (ไทยแลนด์) จำกัด นำเข้าเมล็ดพันธุ์ฝ่ายที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมชนิดเดียวกับที่นำเข้าในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จากประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน ๒๐ กิโลกรัม เพื่อปลูกทดลองในภาคสนามภายใต้การดูแลของคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนาม เมื่อการอนุญาตนำเข้ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีเงื่อนไขการอนุญาตให้ทดลองวิจัยในห้องปฏิบัติการหรือโรงเรือนที่มิดชิด ก็ต้องดำเนินการทดลองเฉพาะในห้องปฏิบัติการหรือโรงเรือนที่มิดชิดตามที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น การอนุญาตให้ทดลองในสภาพแปลงทดลองหรือพื้นที่เปิด จึงเป็นคำสั่งอนุญาตที่ฝ่าฝืนคำสั่งอนุญาตนำเข้า จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยในการตรวจสอบการควบคุมกำกับดูแลการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอันเป็นสิ่งต้องห้าม โดยมิได้ควบคุมกำกับการทดลองในห้องปฏิบัติการหรือโรงเรือนที่มิดชิด และในสภาพแปลงทดลองอย่างใกล้ชิด ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยเพียงแต่การควบคุมกำกับการทดลองในห้องปฏิบัติการหรือโรงเรือนเท่านั้น อันเป็นการวินิจฉัยที่คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตให้มีการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพแปลงทดลองและมีการทดลองในแปลงทดลอง ทั้งที่คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกัน ประกอบกับ

/คณะกรรมการ...

คณะกรรมการไม่มีการประชุมปรึกษาหารือกัน กล่าวคือ ตามหนังสือที่ กษ ๐๙๐๔/๐๓๖/๑๒๕ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๒ เรื่อง การขออนุญาตทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพแปลงทดลอง โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร แจ้งว่า ได้รับแจ้งว่าผลการพิจารณาและให้ความเห็นของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร ซึ่งสรุปได้ว่ามีคณะกรรมการให้ความเห็นทั้งสิ้น ๘ ราย คณะกรรมการ ๖ ราย มีความเห็นให้ดำเนินการทดลองในสภาพแปลงทดลองได้ ๑ ราย แจ้งว่ายังไม่สามารถให้ความเห็นในขั้นนี้ได้ และอีก ๑ ราย เห็นว่าควรจะมีการประชุมพิจารณาก่อน จากเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรมิได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อให้ความเห็นอย่างรอบคอบ และคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรมีจำนวน ๒๗ คน การพิจารณาอนุญาตให้ทดลองปลูกในสภาพแปลงทดลองของกรรมการเพียง ๖ คน จึงเป็นการออกความเห็นโดยไม่ครบองค์ประชุม ความเห็นของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรจึงเป็นความเห็นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรไม่ชอบ การอนุญาตให้ทดลองปลูกในสภาพแปลงทดลองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงเป็นการละเลยในการตรวจสอบคำสั่งที่อนุญาตของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีหน้าที่ในการควบคุมพืชดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสุขภาพมนุษย์ อันเกิดจากการวิจัยและพัฒนาสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพันธุ์ โดยใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม เมื่อมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองทำการทดลองปลูกที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นการทดลองปลูกในภาคสนามอันเป็นพื้นที่เปิด โดยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีสารด้านยาปฏิชีวนะเตตร้าซัยคลินเป็นยีนเครื่องหมาย (Marker gene) ซึ่งสารต้านทานยาปฏิชีวนะเตตร้าซัยคลินห้ามใช้ในอาหาร เนื่องจากทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ เมล็ดพันธุ์มะละกอที่จำหน่าย จ่าย แจกแก่

/ประชาชน...

ประชาชนทั่วไปนั้น ผู้ฟ้องคดีได้ส่งตรวจพิสูจน์ในห้องแล็บพบว่ามีสารต้านทานยาปฏิชีวนะเตตร้าซัยคลิน ซึ่งเป็นยีนเครื่องหมายที่ต้องห้ามมิให้นำมาใช้ในอาหาร การใช้ดุลพินิจของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองทดลองภาคสนามในแปลงพื้นที่เปิด โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพมนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการละเลยต่อหน้าที่ในการควบคุมดูแลการทดลองมิให้ใช้กระบวนการทางพันธุวิศวกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัย สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย สำหรับการศึกษาทดลองที่มีการแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ การศึกษาทดลองในโรงเรียนหรือห้องปฏิบัติการ การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง และการศึกษาทดลองในสภาพไร่นั้น ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าแนวทางการศึกษาทดลองในแปลงทดลองและในสภาพไร่มีลักษณะการทดลองวิธีดำเนินงานและข้อปฏิบัติในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของการทดลองทั้ง ๒ แนวทางดังกล่าว ต่างมีรายละเอียดของการทดลองเป็นอย่างเดียวกัน โดยเป็นการทดลองในพื้นที่ราบที่มีความสม่ำเสมอกันและไม่มีน้ำท่วมอันเป็นสภาพไร่ และนางสาวนงลักษณ์ ศรินทุ นักวิชาการโรคพืช ๘ ผู้ทำการศึกษาทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมก็ได้ระบุในแนวทางการทดลองว่าเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองในสภาพโรงเรือนแล้วก็จะดำเนินการทดลองในสภาพไร่ และได้ขออนุญาตทดลองในสภาพไร่ตามเอกสารการทดสอบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในสภาพไร่ อย่างไรก็ตาม หากจะถือว่าการปลูกของเกษตรกรเป็นการปลูกในไร่นา แต่ตามเอกสารของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ก็มิได้ระบุว่าเป็นการปลูกในไร่นา โดยเอกสารของการเก็บตัวอย่างมะละกอก็ระบุว่าเป็นการเก็บตัวอย่างมะละกอในแปลงเกษตร นอกจากนี้เอกสารอื่น ๆ ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก็ระบุว่าแปลงเกษตรกรเช่นกัน ดังนั้น จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอยู่ในขั้นตอนการทดลองในแปลงทดลอง แต่เป็นการทดลองในสภาพไร่ อันเป็นการฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นา การดำเนินการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในคดีนี้ มีการทดลองปลูกในแปลงพื้นที่เปิด ซึ่งมาตรการและวิธีการของการทดลองในแปลงพื้นที่เปิดนั้น มิได้เป็นไปตามมาตรฐานการทดลองในระดับสากล และมิได้มีมาตรการควบคุมการทดลองของที่เข้มงวด ส่วนการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมกับมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๓ ตำบลท่าพระ จำหน่าย จ่าย แจกแก่ประชาชนทั่วไปนั้น สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง

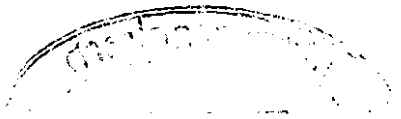

/คือ เกิดจาก...

คือ เกิดจากเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ได้ปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงปลูกมะละกอเบอร์ ๖ และในบริเวณใกล้เคียงกันได้ปลูกมะละกอแขกดำท่าพระในแปลงปลูกมะละกอเบอร์ ๕ ทำให้เกิดการแพร่กระจายและเกิดการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระ แม้มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระมิได้เป็นมะละกอที่พัฒนาพันธุ์โดยใช้วิธีดัดต่อสารพันธุกรรม แต่จากการที่ผู้ฟ้องคดีส่งตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการพบว่า มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระที่ซื้อมาจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นมะละกอที่ปนเปื้อนมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งสาเหตุการปนเปื้อนน่าจะมีหลายประการ โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่งเกิดจากบริเวณพื้นที่ทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมปลูกอยู่ในบริเวณติดกันกับพื้นที่ปลูกมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระ ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่โล่ง มีเพียงรั้วลวดหนามล้อมรอบไม่มีตาข่ายหรือสิ่งป้องกันการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปยังบริเวณข้างเคียงและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีลมมรสุมหรือพายุดีเปรสชั่นพัดผ่านเข้ามาอยู่เรื่อย ๆ ลมจึงเป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งในการพัดพาละอองเกสรไปสู่บริเวณข้างเคียงและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีตัวการที่สำคัญประการอื่น เช่น แมลงชนิดต่าง ๆ นก หนู ค้างคาว ผีเสื้อ หรือสัตว์กินผลมะละกอสุกชนิดต่าง ๆ จุลินทรีย์ในดินก็เป็นพาหนะในการแพร่กระจายได้ ทั้งคนงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ทดลองก็มิได้สวมเสื้อผ้าที่ป้องกันการปนเปื้อนตามมาตรฐานการทดลองแต่อย่างใด โดยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมสามารถผสมข้ามพันธุ์กับมะละกอพันธุ์ปกติได้ โดยเมื่อผสมข้ามพันธุ์แล้วจะทำให้มะละกอพันธุ์ปกติกลายเป็นมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม จากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้นเป็นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองปลูกไว้เพื่อจำหน่าย จ่าย แจก เมล็ดพันธุ์ และต้นกล้าแก่ประชาชนเกิดการปนเปื้อนมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่ประจำสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ได้จำหน่าย จ่าย แจกเมล็ดพันธุ์ และต้นกล้ามะละกอแก่ประชาชนทั่วไป อาสาสมัครของผู้ฟ้องคดีได้ไปซื้อเมล็ดพันธุ์มะละกอดังกล่าวและได้ส่งตรวจวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการของยีนแสกน เขตบริหารพิเศษฮ่องกง โดยผลการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์มะละกอดังกล่าวพบว่า มีส่วนประกอบ ๓๕S Promoter และ NOS/NPTII ซึ่งไม่มีอยู่ในมะละกอตามธรรมชาติ มีผลเป็นบวกทำให้บ่งชี้ได้ว่าเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวมีการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรม ดังนั้น การปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่มะละกอ

/แขกดำท่าพระ...

แขกตำท่าพระ จึงเกิดจากการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในบริเวณใกล้เคียงกัน และมิได้ควบคุมการทดลองอย่างเข้มงวด ทำให้เกิดการผสมพันธุ์ของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่มะละกอแขกตำท่าพระได้ ส่วนกรณีการตรวจสอบและทำลายมะละกอที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms : GMOs) ที่ปนเปื้อนในไร่นาของเกษตรกรนั้น การดำเนินการติดตามตรวจสอบการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจะต้องตรวจสอบมะละกอจากประชาชนที่ได้รับไป ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก็มิได้มีการตรวจสอบว่าจ่าย แจกแก่บุคคลใดบ้าง อันเป็นการละเลยต่อหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ และการติดตามเก็บตัวอย่างมะละกอก็เก็บตัวอย่างมะละกอเพียง ๕ ตัวอย่าง ต่อเกษตร ๑ ราย นั้น ย่อมไม่เพียงพอเนื่องจากบางรายได้รับใบในปริมาณมาก นอกจากนั้น แม้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจะมีการประกาศว่ามีการตรวจพบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เกษตรกร ๘๕ ราย และมีการประกาศเขตควบคุมศัตรูพืช แต่ประกาศดังกล่าวมีเกษตรกรที่ได้ไปในนามหน่วยงานในปริมาณมากเพียงรายเดียวเท่านั้น คือ นางสมควร ศรีวงษ์โชติสกุล แต่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก็มิได้มีการนำส่งภาพถ่าย บันทึกข้อมูลการสอบถามรายงานผลการตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการของเกษตรกรรายนี้และรายอื่นๆ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อ้างว่ามีการตรวจพบว่ามีการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ทั้งที่การตรวจพิสูจน์มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจะต้องใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบแตกต่างกับผู้ฟ้องคดีที่มีรายงานผลการตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการของผู้ที่ได้รับมะละกอทุกราย ดังนั้น จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ดำเนินการตรวจสอบมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจริง นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ ๓๔๖/๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการหลุดรอดของมะละกอดัดแปรพันธุกรรม ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อหาข้อเท็จจริงว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจากแปลงเกษตรกรหนึ่งหลุดรอดไปสู่แปลงเกษตรกรอื่น ๆ หรือไม่ และให้รายงานความคืบหน้าต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการชุดดังกล่าวมิได้มีรายงานการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแต่อย่างใด ทั้งที่เป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบและรายงานผลการหลุดรอดจากแปลงหนึ่งไปสู่แปลงอื่น โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าว ประกอบไปด้วยบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญ การตรวจสอบข้อเท็จจริง

/ย่อมที่จะต้อง...

ย่อมที่จะต้องมีการตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายชื่อเกษตรกร บันทึกการเก็บตัวอย่างมะละกอ และรายงานผลการตรวจวิเคราะห์จากห้องปฏิบัติการ เมื่อไม่มีรายงานผลการตรวจสอบติดตามการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ของคณะกรรมการตรวจสอบการหลุดรอดของมะละกอดัดแปรพันธุกรรมที่มีการแต่งตั้ง ผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลภายนอกมาร่วมตรวจสอบ ประกอบกับผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง มิได้มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อ สารพันธุกรรม จึงไม่อาจเชื่อถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้มีการติดตามตรวจสอบ และทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม และแม้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจะมีรายงาน ผลการตรวจสอบมะละกอในแหล่งจำหน่ายที่สำคัญและแหล่งปลูกมะละกอในแปลงทดลอง เกษตรในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ตาม แต่ข้อมูลดังกล่าวก็เป็นเพียงรายงานผล การตรวจเท่านั้น โดยไม่มีการถ่ายรูปภาพ บันทึกข้อมูลและไม่มีผลการตรวจวิเคราะห์ ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ประกอบกับรายงานผลการตรวจมะละกอ ก็เป็นข้อมูลที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดทำขึ้นเองแต่เพียงฝ่ายเดียว พยานหลักฐานของ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงไม่น่าเชื่อถือและไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ดำเนินการ ตรวจสอบติดตามเฝ้าระวังมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจริง ถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ละเลยต่อหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ สำหรับการประกาศเขตควบคุม ศัตรูพืชนั้นเป็นสาระสำคัญที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จะต้องประกาศเพื่อควบคุมศัตรูพืช โดยการประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า เมื่อมีศัตรูพืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงในท้องที่ใด ให้อธิบดีกรมวิชาการเกษตรมีอำนาจประกาศให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมศัตรูพืช ซึ่งประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำหนด และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้น และกำหนดให้ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย และการประกาศในราชกิจจานุเบกษาจะต้องมีเหตุตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติและต้องมี การปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายครบถ้วนแล้ว ทั้งต้องมีพยานหลักฐานที่เชื่อได้ว่ามีการปฏิบัติ ตามเหตุที่ได้ขอประกาศในราชกิจจานุเบกษาจริง โดยในกรณีอื่นอาจจะต้องใช้คำพิพากษา หรือคำสั่งศาล ซึ่งการประกาศในราชกิจจานุเบกษานี้จะเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบและทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม และมีการตรวจ พิสูจน์ในห้องปฏิบัติการจริง การประกาศนี้ต้องไปเกี่ยวข้องกับสำนักราชกิจจานุเบกษา

//(ที่ถูกคือ...

(ที่ถูกคือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่อาจที่จะจัดทำเอกสารประกาศราชกิจจานุเบกษาเองได้ เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้ประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชในราชกิจจานุเบกษา จึงไม่อาจที่จะรับฟังได้ว่ามีการติดตามตรวจสอบและทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจริง ดังนั้น การไม่ประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชในราชกิจจานุเบกษา จึงเป็นการตรวจสอบย้อนหลังได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบและทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ทั้งการประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชในราชกิจจานุเบกษาเป็นหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ การที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองมิได้ปฏิบัติจึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ ขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองที่อนุญาตให้ทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในภาคสนามหรือสถานพื้นที่เปิด และให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรซ้ำทั้งหมด ทั้งผู้ที่ได้รับการจำหน่าย จ่าย แจกจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และจากเกษตรกรที่ได้รับต่ออีกทอดหนึ่งจากผู้รับจำหน่าย จ่าย แจก และกำหนดมาตรการในการควบคุมการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่แปลงเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองแก้อุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหน้าที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยทดลองและพัฒนาวิชาการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืช และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย และเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีหน้าที่อนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้าม ซึ่งในการนำเข้าจะอนุญาตได้เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทดลองหรือวิจัยเท่านั้น และเมื่อมีศัตรูพืชที่อาจก่อความเสียหายร้ายแรงปรากฏขึ้นในท้องที่ใดหรือมีเหตุอันสมควรควบคุมศัตรูพืชในท้องที่ใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จะสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าของทำลายเสียก็ได้ มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) เป็นสิ่งที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งห้ามมิให้นำเข้าหรือนำผ่าน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชกำกับมาด้วย และจะอนุญาตได้เฉพาะเพื่อการทดลองหรือวิจัย และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ นอกจากนั้น การนำเข้าหรือนำผ่านมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์

ศาลปกครองสูงสุด

/ที่กำหนดไว้...

ที่กำหนดไว้ในประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในฐานะผู้อนุญาตได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพิ่มเติม โดยให้ผู้ได้รับอนุญาตดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่าน ซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งกำหนดแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมไว้ ๓ ขั้นตอน คือ (๑) การศึกษาทดลองในโรงเรือนและหรือห้องปฏิบัติการ (๒) การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง (๓) การศึกษาทดลองในสภาพไร่ โดยในแต่ละขั้นตอนดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แต่งตั้ง หลังจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในฐานะผู้มีอำนาจในการอนุญาตตามกฎหมายจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ความเห็นชอบให้ทำการทดลองในขั้นตอนต่อไปหรือไม่ ในกรณีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้อนุญาตให้ทำการทดลองในระดับแปลงทดลอง และในการทดลองผู้ทดลองได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว กล่าวคือ มาตรฐานการควบคุมปฏิบัติตามหลักสากลทั้งในห้องปฏิบัติการและแปลงทดลอง ดังนี้ (๑) ห้องปฏิบัติการและโรงเรือนมีกุญแจล็อคประตูจัดเวรยาม มีกระบวนการทำลายเศษซากพืชอย่างเป็นระบบ (๒) แปลงทดลองอยู่ห่างจากแปลงมะละกออื่นประมาณ ๑๕๐ เมตร (ซึ่งเป็นระยะที่ละอองเกสรมะละกอปลิวไปไม่ถึงมะละกอต้นอื่น) มีรั้วลวดหนามล้อมรอบแปลงอย่างหนาแน่น มีการล็อคประตูจัดเวรยาม ๒๔ ชั่วโมง และห้ามบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเข้าไปในแปลงทดลองอย่างเด็ดขาด (๓) ตลุมดอกในช่วงเกสรผสมและปลิดดอกไม่ต้องการทิ้งและปลูกกล้วยเป็นแนวกำบังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของละอองเกสร (๔) เผาทำลายซากพืชในบริเวณรั้วของแปลงทดลอง ในส่วนของคนงานที่มิได้สวมชุดป้องกันไวรัส เนื่องจากมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเป็นพืชมิใช่ไวรัส ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องสวมชุดป้องกัน ซึ่งตามมาตรฐานสากลก็มิได้กำหนดบังคับว่าต้องสวมชุดป้องกัน ส่วนในทางปฏิบัติผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ควบคุมกำกับดูแลการทดลองการปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอย่างเคร่งครัด โดยมีคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืช

ศาลปกครอง

/ตระกูลแดง...

ตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมตรวจสอบ และให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อป้องกันและแก้ไขสถานที่ทดลองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ เลขที่ ๖๘/๒๕๔๐ ลงวันที่ - เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๐ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการทดลองวิจัยและได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตร เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบผลการทดลองวิจัยอีกขั้นหนึ่งก่อนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการทดลองในแต่ละขั้นตอนต่อไป โดยผลการทดลองวิจัยสรุปได้ว่า (๑) ความต้านทานโรคจุดแหวนและผลผลิต มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีความต้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนร้อยละ ๙๗ ถึงร้อยละ ๑๐๐ ในขณะที่มะละกอปกติไม่มีความต้านทานโรคเลย และการที่มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีความต้านทานโรค ผลผลิตมะละกอจึงสูงขึ้น โดยในระยะเวลา ๑๘ เดือน ให้ผลผลิต ๔๒,๙๖๒ ถึง ๔๖,๙๓๕ กิโลกรัม/ไร่ ตรงกันข้ามกับมะละกอพันธุ์ปกติที่ให้ผลผลิตเพียง ๑๖๙ กิโลกรัม/ไร่ เท่านั้น (๒) ผลกระทบต่อพืชและวัชพืช หลังการปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม นักวิจัยได้ปลูกพืชอื่นอีก ๖ ชนิด คือ ถั่วลิสง ผักบุ้ง ข้างโพด ผักกาด ถั่วฝักยาว และวัชพืช พบว่าพืชบางต้นมีการเจริญเติบโตเป็นปกติและมะละกอไม่กลายพันธุ์เป็นวัชพืชในแปลง (๓) ผลกระทบต่อผึ้ง ผึ้งที่ได้รับสารอาหารเหลวจากมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมิใช่มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมมีอัตราการรอดตายและการเจริญของตัวอ่อนถึงตัวเต็มวัยเหมือนกัน และผึ้งเต็มวัยมีรูปร่างลักษณะที่เป็นปกติ (๔) ผลกระทบต่อหนูนอร์เวย์ หนูนอร์เวย์ที่กินมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมะละกอที่ไม่ได้ดัดต่อสารพันธุกรรม ต่างมีน้ำหนักตัวและมีการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์ไม่ต่างกัน (๕) การศึกษาการปลิวของละอองเกสร ละอองเกสรของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมสามารถแพร่กระจายและปลิวได้ในระยะ ๒ ถึง ๒.๕๐ เมตร แต่ในระยะ ๑๐ ถึง ๒๐ เมตร ไม่พบ CP gene ของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (๖) จุลินทรีย์ในดินที่ปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมะละกอที่ไม่ได้ดัดต่อสารพันธุกรรมต่างมีจำนวนจุลินทรีย์และจำนวนสายพันธุ์ของจุลินทรีย์เท่ากัน และมีจำนวนจุลินทรีย์ดินที่มีประโยชน์ในการเป็นปุ๋ยชีวภาพไม่ว่าจะเป็นเชื้อไรโซเบียมหรือเชื้อไมโคไรซ่าในดิน ทั้งก่อนปลูกและหลังปลูกเท่ากันอีกด้วย (๗) ศึกษาการเกิดไวรัสชนิดใหม่ในมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม พบว่ามะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไม่ทำให้เกิดไวรัสชนิดใหม่ (๘) มะละกอแขกดำและ

/มะละกอ...

มะละกอแขกนวลดัดต่อสารพันธุกรรมมีปริมาณ Benzyl Isothiocyanate ซึ่งเป็นสารพิษปริมาณน้อยที่มีอยู่ตามธรรมชาติในมะละกอไม่แตกต่างกับมะละกอแขกดำและมะละกอแขกนวลที่ไม่ได้ดัดต่อสารพันธุกรรม และเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในการแก้ไขปัญหาของสมัชชาคนจน โดยมีมติเห็นชอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นา ในส่วนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มิได้ปฏิบัติฝ่าฝืนมติคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำการทดลองอยู่ในขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาทดลองในแปลงทดลองเท่านั้น ยังมิได้ทดลองในขั้นตอนที่ ๓ คือ การศึกษาทดลองในสภาพไร่แต่อย่างใด และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่เคยจำหน่าย จ่าย แจกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมให้กับผู้ใด เนื่องจากมะละกอดังกล่าวเป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ดังนั้น การทดลองวิจัยมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม (GMOs) ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงถูกต้องตามกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ประกอบกับประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ และแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมตามที่กำหนดไว้แล้ว สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่โดยไม่ตรวจสอบและทำลายมะละกอที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมที่ปนเปื้อนในไร่นาของเกษตรกร นอกจากนี้ เมื่อปรากฏข่าวตามหนังสือพิมพ์วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๗ ว่ามีการตรวจพบการปนเปื้อนสารดัดต่อสารพันธุกรรมในเมล็ดพันธุ์มะละกอของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ดำเนินการ ดังนี้ สั่งหยุดการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และกล้าพันธุ์มะละกอที่ได้จากวิธีการปรับปรุงพันธุ์วิธีปกติทุกชนิดตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ จนกว่าการแก้ปัญหาจะแล้วเสร็จพร้อมทั้งสอบข้อเท็จจริง และเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีมีองค์กรเอกชนบางกลุ่มอ้างว่าเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้ามะละกอที่จำหน่ายให้กับเกษตรกรเป็นเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้าพันธุ์มะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ในขณะเดียวกันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)ได้สั่งการให้แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบกรรมการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นักวิชาการอิสระ และองค์กรเอกชน เพื่อตรวจสอบสาเหตุของการปนเปื้อน

- 4 ส.ค. 2557

/และได้สั่งการ...

และได้สั่งการให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๘ และหน่วยงานในจังหวัดที่มีการจำหน่ายเก็บตัวอย่างใบมะละกอจากแปลงเกษตรกร เพื่อทำการตรวจสอบการปนเปื้อนต่อไป โดยเก็บตัวอย่างจากเกษตรกร ๑,๒๖๖ ราย ผลการตรวจพบการปนเปื้อนของสารดัดต่อพันธุกรรม จำนวนตัวอย่างในแปลงเกษตรกร ๘๕ ราย จึงได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ กล่าวคือ ประกาศให้แปลงเกษตรกรที่พบตัวอย่างที่มีการตรวจสอบการปนเปื้อนจำนวน ๘๕ ราย เป็นเขตควบคุมศัตรูพืช แล้วทำลายมะละกอที่ปลูกในแปลงดังกล่าว โดยวิธีกลบฝังและจ่ายค่าชดเชยต้นละ ๕๐ บาท นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ควบคุมและติดตามการเฝ้าระวังการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมอย่างใกล้ชิดตลอดมา โดยได้เก็บตัวอย่างมะละกอที่วางขายอยู่ตามตลาดใหญ่ ๆ เช่น ตลาดสี่มุมเมืองและสวนของเกษตรกรรวมทั้งห้างสรรพสินค้ามาตรวจสอบอย่างต่อเนื่องไม่พบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมปนเปื้อนแต่อย่างใด นอกจากนั้น จากการวิเคราะห์มะละกอที่ผู้ประกอบการได้ส่งไปขายยังต่างประเทศและบางประเทศในสหภาพยุโรปได้สุ่มตัวอย่างมะละกอที่นำเข้าไม่พบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมปนเปื้อน ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหลักฐานการดำเนินการอย่างครบถ้วน เช่น หลักฐานการเก็บตัวอย่าง หลักฐานการส่งตัวอย่าง และหลักฐานการวิเคราะห์ในการสุ่มเก็บตัวอย่างมะละกอจากเกษตรกร ๒,๖๖๙ ราย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๘ ซึ่งมีหน่วยงานในสังกัดเกือบทุกจังหวัด บางจังหวัดมีมากกว่า ๑ แห่ง ร่วมกันดำเนินการ จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ต่อมา จึงได้ยุติการทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในระดับแปลงทดลองและดัดทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงทดลองเรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ สำหรับวิธีการสุ่มเก็บตัวอย่างมะละกอผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้กำหนดให้เก็บตัวอย่าง ๕ ตัวอย่าง ต่อเกษตรกร ๑ ราย เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปลูกมะละกอแปลงเล็กแปลงน้อย ในกรณีที่พบว่าเกษตรกรบางรายปลูกเป็นจำนวนมาก การเก็บสุ่มตัวอย่างก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นโดยสุ่มเก็บตัวอย่างร้อยละ ๕ ของจำนวนต้นที่ปลูกทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามหลักการทางวิชาการ สำหรับวิธีการกลบฝังเพื่อทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงปลูกด้วยการขุดรากถอนโคนและกลบฝัง มะละกอจะเน่าเปื่อยตายทั้งระบบราก ใบ ผลและต้น ไวรัสเป็นพาราไซท์ที่จำเป็นต้องอาศัยกับพืชที่มีชีวิต เมื่อมะละกอตายเชื้อไวรัสในมะละกอ

/จะเสื่อมสลาย...

จะเสื่อมสลายตัวไป สารอื่น ๆ ในมะละกอจะมีเอ็นไซม์จากจุลินทรีย์ธรรมชาติมาย่อยสลายให้เน่าเปื่อย จนไม่สามารถแพร่กระจายต่อไปได้ ต่อมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๘ แจ้งว่าได้ทำการเก็บตัวอย่างมะละกอในพื้นที่ปลูกของเกษตรกรจำนวน ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ ๑๔ และวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ โดยได้เก็บตัวอย่างใบและเมล็ดมะละกอแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร ๖ ราย รวม ๓๑ ตัวอย่าง และส่งตัวอย่างไปตรวจสอบที่ห้องปฏิบัติมหาวิทยาลัยมหิดล และห้องปฏิบัติการดีเอ็นเอเทคโนโลยี ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ผลการตรวจพบว่ามีมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมจำนวน ๑๑ ตัวอย่าง นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการ คือ ได้ประสานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอรายชื่อเกษตรกรและที่อยู่ที่ตรวจพบจำนวน ๔ ครั้ง เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าเป็นแปลงของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระไปจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ หรือไม่ แต่ไม่ได้รับแจ้งข้อมูลแต่อย่างใด และได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสุ่มเก็บตัวอย่างแปลงมะละกอของเกษตรกรตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อมาตรวจสอบหาการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ผลการตรวจไม่พบการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแต่อย่างใด และในเรื่องเดียวกันนี้ ได้มีผู้ร้องเรียนไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการหลุดรอดของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ซึ่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณายุติเรื่องโดยให้เหตุผลว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการสั่งการให้หยุดจำหน่ายและแจกจ่ายมะละกอทุกพันธุ์แล้วตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งดำเนินการเก็บตัวอย่างมะละกอจากแปลงเกษตรกรที่ได้รับต้นกล้าและเมล็ดพันธุ์จากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไปตรวจวิเคราะห์หาเมล็ดพันธุ์ที่ปนเปื้อนเพื่อนำมาทำลายให้เกษตรกรในอัตราต้นละ ๔๐ บาท การดำเนินการปัจจุบัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งที่ ๒๖๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๐ แต่งตั้งคณะกรรมการการรับฟังความคิดเห็นและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังและแสดงความคิดเห็น โดยกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปนเปื้อนของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมด้วย ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงมิได้ละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายในการป้องกันการแพร่กระจายของมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแต่อย่างใด ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืน

ศาลปกครองสูงสุด

/ศาลปกครอง...

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน คำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณีและคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ออกใบอนุญาตนำเข้าซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ เลขที่ ๖๘/๒๕๔๐ ลงวันที่ - พฤษภาคม ๒๕๔๐ ให้นางสาวนงลักษณ์ ศรินทุ เจ้าหน้าที่สังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำเข้ามะละกอที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม (มะละกอพันธุ์แขกดำ แขกนวล ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ ท่าพระ ๓) เพื่อให้ต้านทานต่อไวรัสโรคจุดวงแหวน ในลักษณะที่เป็นเนื้อเยื่อและต้นขนาดเล็กจำนวน ๑,๐๐๐ รายการ จากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในการนำเข้าดังกล่าวต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการนำเข้าพันธุ์มะละกอซึ่งได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมเข้ามาในราชอาณาจักรแนบท้ายใบอนุญาตมาทดลองที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยในการทดลองแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การศึกษาทดลองในโรงเรือนและ/หรือห้องปฏิบัติการ ขั้นตอนที่สอง การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง ขั้นตอนที่ ๓ การศึกษาทดลองในสภาพไร่ ในระหว่างการดำเนินการทดลองคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดต่อสารพันธุกรรมทุกชนิดในระดับไร่/นา ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ในระหว่างการทดลองที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอ้างว่าได้ดำเนินการทดลองมะละกอตัดต่อสารพันธุกรรม ในขั้นตอนที่สอง คือ การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง ได้ปรากฏข่าวทางหนังสือพิมพ์ว่าพบการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอในแปลงของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้รับเมล็ดพันธ์มะละกอจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ โดยเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นหนังสือต่อผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ เรียกร้องให้ยุติการจำหน่ายเมล็ดพันธ์และต้นกล้ามะละกอทุกชนิด ให้ทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมะละกอทุกพันธุ์ทุกต้นในพื้นที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ให้หยุดการทดลองมะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เปิดและให้สอบสวนสาเหตุการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอทั่วประเทศ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงได้มีหนังสือ

/ด่วนที่สุด...

ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๐๑/(๑)/๓๔๒ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ให้หยุดการจำหน่ายและแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าพันธุ์มะละกอทุกชนิด และให้ตรวจสอบการจำหน่ายและจ่ายแจกเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าพันธุ์มะละกอที่แจกจ่ายไปในระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๗ และได้ออกประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดพื้นที่เป็นเขตควบคุมศัตรูพืช พ.ศ. ๒๕๔๗ รวม ๓ ฉบับ คือ (ฉบับที่ ๑) เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๗ (ฉบับที่ ๒) เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๗ และ (ฉบับที่ ๓) เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ เพื่อตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอ โดยประกาศทั้งสามฉบับดังกล่าว ได้ดำเนินการประกาศในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดยโสธร ผลการตรวจสอบปรากฏว่า จากการเก็บตัวอย่างใบมะละกอจากต้นมะละกอในแปลงของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จำนวน ๑,๒๖๖ ราย พบการปนเปื้อนจำนวน ๘๕ ราย ในจังหวัดขอนแก่น ๘๐ ราย จังหวัดมหาสารคาม ๓ ราย จังหวัดยโสธร ๒ ราย นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๐๑/ว ๒๘๓๑ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ แจ้งให้ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๘ และผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิต ลพบุรี ให้ดำเนินการตรวจสอบการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระทั่วประเทศ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยุติการทดลองหรือปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงปลูกและตัดทำลายแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการตรวจสอบตัวอย่างมะละกอที่วางจำหน่ายที่ตลาด ห้างสรรพสินค้า และสวนของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๔๗ ถึง เดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ อย่างไรก็ตาม ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการให้มีการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงที่มีลักษณะเป็นแปลงเปิดไม่มีการป้องกันอย่างมิดชิดเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อให้เกิดการแพร่กระจายและปนเปื้อนของสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอที่ปลูกในแปลงของเกษตรกร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและการบริโภคอาหารของประชาชน อีกทั้งมาตรการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในการดำเนินการตรวจสอบการปนเปื้อนและการแพร่กระจายสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอในแปลงของเกษตรกรเป็นมาตรการที่ไม่เพียงพอต่อการควบคุมการแพร่กระจายการปนเปื้อนดังกล่าว จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาล

ศาลปกครองสูง

/คดีมีประเด็น...

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดี ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดดำเนินการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงทดลองแบบเปิดเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติในการควบคุมการดำเนินการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมหรือไม่ หากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดดำเนินการทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงทดลองแบบเปิดเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อ ๑ ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดว่า ให้กรมวิชาการเกษตรมีภารกิจเกี่ยวกับพืชและไหม โดยการศึกษา วิจัย และพัฒนาพืชและไหม ให้ได้พืชและไหมพันธุ์ดี เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชและไหมสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ตลอดจนบริการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรอง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิตและผลิตภัณฑ์พืช เพื่อให้บริการการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง และพัฒนาวิชาการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืชและไหม (๒) ให้บริการด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรอง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิตและผลิตภัณฑ์พืช การบริการส่งออกสินค้าเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (๓) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ เกษตรกร และเอกชนที่เกี่ยวข้อง (๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ บัญญัติว่า ห้ามมิให้บุคคลใดนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้าม เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี และมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชของเจ้าหน้าที่ของประเทศที่ส่งสิ่งต้องห้ามนั้น หรือหนังสือสำคัญอย่างอื่นอันเป็นที่เชื่อถือได้สำหรับประเทศที่ไม่มีการออกใบรับรองปลอดศัตรูพืชกำกับมาด้วย และในกรณีนำเข้านี้ อธิบดีจะอนุญาตได้เฉพาะเพื่อประโยชน์

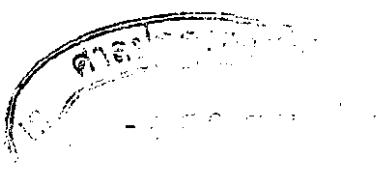

/ในการทดลอง...

ในการทดลองหรือวิจัยเท่านั้น จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาทดลองและวิจัยพันธุ์พืชเพื่อให้บริการแก่ประชาชน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาตนำเข้าและควบคุมซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งใบอนุญาตดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้อนุญาตให้เจ้าหน้าที่สังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นำเข้ามะละกอพันธุ์แขกดำแขกนวล ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ และท่าพระ ๓ ที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม จากประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน ๑,๐๐๐ รายการ ในลักษณะที่เป็นเนื้อเยื่อและต้นขนาดเล็ก เพื่อการศึกษาทดลองตามใบอนุญาตนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ เลขที่ ๖๘/๒๕๔๐ ลงวันที่ – พฤษภาคม ๒๕๔๐ เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้เกิดการระบาดของโรคมะละกอใบด่างวงแหวนจากเชื้อไวรัส [Papaya Ringspot virus (PRSV)] อย่างรุนแรงซึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตมะละกอภายในประเทศ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหา โดยได้นำเข้ามะละกอพันธุ์ที่มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวน คือ มะละกอสายพันธุ์ฟลอริดาโตเลอเรนท์ (Florida Tolerant) มาทดลองปลูกและพัฒนาสายพันธุ์ที่สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในการทดลองและพัฒนามะละกอสายพันธุ์ดังกล่าวประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ สามารถคัดเลือกได้มะละกอจำนวน ๓ สายพันธุ์ ที่มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวน คือ พันธุ์ท่าพระ ๑ ท่าพระ ๒ ท่าพระ ๓ จึงได้นำมะละกอสายพันธุ์ดังกล่าวไปทดสอบในพื้นที่ต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผลการทดสอบสรุปได้ว่ามะละกอที่มีความทนทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนและสามารถเจริญเติมโตให้ผลผลิตที่ดี คือ มะละกอพันธุ์ท่าพระ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้พิจารณาให้มะละกอพันธุ์ดังกล่าวเป็นพันธุ์แนะนำ โดยตั้งชื่อใหม่ว่า มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระ เพื่อจำหน่ายจ่าย แจกแก่เกษตรกร แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระยังมีลักษณะรูปทรงของผลยังไม่เป็นที่นิยมของตลาดและเพื่อการพัฒนามะละกอที่มีความด้านทานโรคไวรัสใบด่างวงแหวนได้ดียิ่งขึ้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงได้อนุญาตให้เจ้าหน้าที่สังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการนำเข้ามะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมตามใบอนุญาตดังกล่าวมาทดลองที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ส่วนแยกพืชสวน ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น การนำเข้าเพื่อการทดลองดังกล่าวต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการนำเข้า

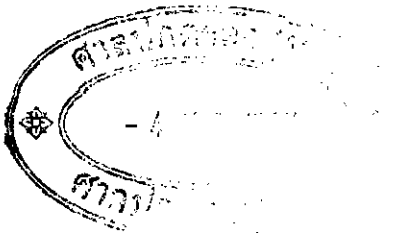

/ซึ่งคณะกรรมการ...

ซึ่งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรได้ให้ความเห็นชอบแล้ว และต้องทำการทดลองในห้องปฏิบัติการและ/หรือในสถานโรงเรือนที่มิดชิด (Closed Containment) และต้องยินยอมให้คณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามเข้าตรวจสอบวิเคราะห์ความปลอดภัยในการดำเนินการทดลอง และปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะทำงานฯ เพื่อป้องกันอันตรายและการระบาดของศัตรูพืชอันอาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติการทดลอง ในการทดลองได้แบ่งขั้นตอนการทดลองออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การศึกษาทดลองในห้องปฏิบัติการหรือในโรงเรือนที่มิดชิด ขั้นตอนที่สอง การศึกษาทดลองในแปลงทดลอง ขั้นตอนที่สาม การศึกษาทดลองในสภาพไร่ ซึ่งการศึกษาทดลองในแต่ละขั้นตอนดังกล่าว จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการนำเข้าซึ่งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรได้ให้ความเห็นชอบโดยจะต้องให้คณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามเข้าตรวจสอบวิเคราะห์ความปลอดภัยในการทดลอง และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะทำงานฯ เพื่อป้องกันอันตรายและการระบาดของศัตรูพืชอันอาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติการทดลองจึงจะสามารถดำเนินการในขั้นตอนดังกล่าวตามลำดับได้ โดยในการศึกษาทดลองของเจ้าหน้าที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดังกล่าว ต้องดำเนินการทดลองตามหลักเกณฑ์ที่มีกำหนดไว้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามของพืชตระกูลแตงและมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรม ตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๑๙๗๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๑ ซึ่งคณะทำงานฯ ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบการทดลองในสภาพโรงเรือนและให้คำแนะนำในการทดลองเพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดขึ้นจากการทดลองแก่เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามที่ได้รับอนุญาต โดยได้ตรวจสอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพทั้งสถานที่ทำการทดลองและการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรายงานให้คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรที่แต่งตั้ง ตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ ๒๐๙/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๒ เพื่อทราบและอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการศึกษาทดลองในแปลงทดลองซึ่งเป็นขั้นตอนที่สอง ทั้งนี้ ตามหนังสือ ด่วนมาก ที่ กษ ๐๙๑๖/๒๓ ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๒ หนังสือด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๐๔/๐๓๖/๑๒๕ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๒ หนังสือที่ กษ ๐๙๔๔/๖๐๐ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๓ กรณีจึงเห็นได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีอำนาจหน้าที่ตามข้อ ๑ (๑) ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๔๕ ในการดำเนินโครงการให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดศึกษาทดลองปลูกมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมเพื่อการศึกษาวิจัยตามที่ได้รับอนุญาตจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ให้นำเข้าซึ่งสิ่งต้องห้ามตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยมิได้เป็นการดำเนินการนอกเหนืออำนาจหน้าที่แต่อย่างใด อีกทั้งข้อเท็จจริงยังรับฟังได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยุติการทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ ที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยุติการทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงทดลองแบบเปิด จึงไม่ฟังขึ้น

ประเด็นที่ ๒ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติในการควบคุมการดำเนินการทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมหรือไม่ หากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ เพียงใด

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ "ศัตรูพืช" หมายความว่า สิ่งซึ่งเป็นอันตรายแก่พืช เช่น เชื้อโรคพืช แมลง สัตว์ หรือพืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่พืช "สิ่งต้องห้าม" หมายความว่า พืช ศัตรูพืชและพาหะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสิ่งต้องห้าม มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า เมื่อมีกรณีจำเป็นจะต้องป้องกันศัตรูพืชชนิดหนึ่งชนิดใดมิให้ระบาดเข้ามาในราชอาณาจักร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดชื่อพืช ศัตรูพืช หรือพาหะชนิดใดเป็นสิ่งต้องห้ามหรือสิ่งกำกัดตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี และในประกาศนั้นจะระบุกำหนดชื่อพืช ศัตรูพืช หรือพาหะ ชนิดใด จากแหล่งใด หรือจะกำหนดข้อยกเว้นหรือเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้ และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ ข้อ ๓ กำหนดให้ มะละกอที่ได้รับการดัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้ามตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีการแพร่กระจายการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอในแปลงของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระจากสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ หน่วยงานในสังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ เป็นทั้งแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์มะละกอพันธุ์แขกดำท่าพระ

/และเป็นพื้นที่...

และเป็นพื้นที่ที่ทำการศึกษาทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมด้วยนั้น กรณีดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ครอบครองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมซึ่งถือเป็นสิ่งต้องห้ามหรือสิ่งกำกัดในระดับเดียวกับศัตรูพืชตามมาตรา ๔ และมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.๒๕๐๗ ประกอบ ข้อ ๓ ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้นและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ หากมีการปนเปื้อนหรือแพร่กระจายการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ย่อมต้องรับผิดชอบหากเกิดความเสียหายขึ้น หากไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในแปลงมะละกอของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์แขกดำท่าพระมิใช่เกิดจากการกระทำของตนหรือเกิดจากสาเหตุอื่นที่มิใช่ความรับผิดชอบของตน ทั้งนี้ ตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) ซึ่งหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการควบคุมตามแผนขั้นตอนการทดลองและมาตรการควบคุมการทดลองต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนด อันเป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าเป็นมาตรการที่เพียงพอต่อการควบคุมการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารตัดต่อพันธุกรรมได้นั้น กรณีก็ย่อมจะไม่เกิดการแพร่กระจายและปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมดังที่ปรากฏได้ แต่จากที่เกิดการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอที่เกษตรกรได้รับเมล็ดพันธุ์จากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ย่อมไม่อาจปฏิเสธผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการครอบครองสิ่งต้องห้ามที่เป็นวัตถุเสี่ยงภัยของหน่วยงานทางปกครองได้ กรณีดังกล่าวจึงต้องถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการควบคุมการดำเนินการทดลองมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารดัดต่อพันธุกรรม

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดจากกรณีพบการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ บัญญัติว่า เมื่อมีศัตรูพืชชนิดที่อาจก่อความเสียหายร้ายแรงปรากฏขึ้นในท้องที่ใด หรือมีเหตุอันสมควรควบคุมศัตรูพืชในท้องที่ใด ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศกำหนดท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมศัตรูพืชและประกาศระบุชื่อ ชนิดของพืช ศัตรูพืชและพาหะที่ควบคุม และให้กำหนดสถานตรวจพืชเฉพาะถิ่นขึ้นเท่าที่จำเป็น ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการของกำนันและที่ทำการของผู้ใหญ่บ้านในท้องที่นั้น

ศาลปกครองสูง

/มาตรา ๑๘...

มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า เมื่อได้ประกาศกำหนดเขตควบคุมศัตรูพืชตามมาตรา ๑๗ แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใดนำพืช ศัตรูพืชหรือพาหะออกไปนอกหรือนำเข้ามาในเขตควบคุมศัตรูพืช ตามที่ประกาศระบุไว้ เว้นแต่จะได้ผ่านการตรวจและได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า เมื่ออธิบดีเห็นว่าศัตรูพืชที่ได้ประกาศตามมาตรา ๑๗ ถูกทำลายหมดสิ้นแล้ว หรือเห็นว่าหมดความจำเป็นแล้ว ให้อธิบดีประกาศเพิกถอนประกาศตามมาตรา ๑๗ นั้นเสีย จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า ในกรณีที่มีศัตรูพืชที่อาจก่อความเสียหายร้ายแรงขึ้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีอำนาจประกาศเขตควบคุมศัตรูพืชเพื่อตรวจสอบและทำลาย ในกรณีนี้การพบการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอจากแปลงของเกษตรกรถือเป็นศัตรูพืชที่อาจก่อความเสียหาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติในการตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนดังกล่าว เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ภายหลังปรากฏข่าวทางหนังสือพิมพ์ว่าพบการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารตัดต่อพันธุกรรมในแปลงมะละกอของเกษตรกร และการที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นหนังสือต่อผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เรียกร้องให้ยุติการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และต้นกล้ามะละกอทุกชนิด ให้ทำลายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมและมะละกอทุกพันธุ์ทุกต้นในพื้นที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๓ ให้หยุดการทดลองมะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมในพื้นที่เปิดและให้สอบสวนสาเหตุการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอทั่วประเทศ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๐๑/(๑)/๓๔๒ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ให้หยุดการจำหน่ายและแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าพันธุ์มะละกอทุกชนิด และให้ตรวจสอบการจำหน่ายและจ่ายแจกเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าพันธุ์มะละกอที่แจกจ่ายไปในระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๗ และได้ออกประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง กำหนดพื้นที่เป็นเขตควบคุมศัตรูพืช พ.ศ. ๒๕๔๗ รวม ๓ ฉบับ คือ (ฉบับที่ ๑) เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๗ (ฉบับที่ ๒) เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๗ และ (ฉบับที่ ๓) เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๗ เพื่อตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอ โดยประกาศทั้งสามฉบับดังกล่าว ได้ดำเนินการประกาศในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดยโสธร ผลการตรวจสอบปรากฏว่าจากการเก็บตัวอย่างใบมะละกอจากต้นมะละกอในแปลงของเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จำนวน ๑,๒๖๖ ราย พบการปนเปื้อนจำนวน ๘๕ ราย

ศาลปกครอง

/ในจังหวัด...

ในจังหวัดขอนแก่น ๘๐ ราย จังหวัดมหาสารคาม ๓ ราย จังหวัดยโสธร ๒ ราย นอกจากนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๙๐๑/ว ๒๘๓๑ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ แจ้งให้ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑ – ๘ และผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิต ลพบุรี ให้ดำเนินการตรวจสอบการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมในเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์มะละกอแขกดำท่าพระทั่วประเทศ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยุติการทดลองหรือปลูกมะละกอตัดต่อสารพันธุกรรมในแปลงปลูกและตัดทำลายแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๗ พร้อมกันนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ดำเนินการตรวจสอบตัวอย่างมะละกอที่วางจำหน่ายที่ตลาด ห้างสรรพสินค้า และสวนของเกษตรกรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๔๗ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ ผลการติดตามตรวจสอบไม่พบการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอที่จำหน่าย และภายหลังจากที่ได้มีการดำเนินการตรวจสอบและทำลายมะละกอที่ปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรม ตามประกาศกำหนดพื้นที่เป็นเขตควบคุมศัตรูพืชทั้งสามฉบับดังกล่าวเสร็จสิ้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ออกประกาศผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง เพิกถอนเขตควบคุมศัตรูพืช พ.ศ. ๒๕๔๗ รวม ๒ ฉบับ คือ (ฉบับที่ ๑) ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๗ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เพื่อเพิกถอนเขตควบคุมศัตรูพืช กรณีจึงเห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗ ในการควบคุมตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนและแพร่กระจายสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอตามที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมายแล้ว ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีได้แถลงด้วยวาจาต่อศาลว่ามีรายงานผลการตรวจสอบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พบมะละกอปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมที่จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดนครสวรรค์ และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองแถลงด้วยวาจาต่อศาลว่าตามรายงานการตรวจสอบดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ดำเนินการตรวจสอบมะละกอที่ปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมที่พบในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดนครสวรรค์นั้น พบว่าเป็นมะละกอพันธุ์ฮาวายมิใช่พันธุ์ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทดลองแต่อย่างใด ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำแถลงเป็นหนังสือที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นภายหลังการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกว่ามะละกอที่ตรวจพบการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมที่จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดนครสวรรค์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นมะละกอพันธุ์ฮาวาย กรณีจึงรับฟังได้ว่ามะละกอที่พบการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมมิใช่มะละกอพันธุ์พิพาท ดังนั้น เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ดำเนินการตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนสารตัดต่อพันธุกรรมในมะละกอ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยุติการทดลอง

/ทั้งหมดแล้ว...

ทั้งหมดแล้ว กรณีจึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติในการตรวจสอบและทำลายการปนเปื้อนสารดัดต่อพันธุกรรมในมะละกอแล้วที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์โดยขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองดำเนินการตรวจสอบมะละกอในแปลงเกษตรกรที่ได้รับเมล็ดพันธุ์จากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซ้ำทั้งหมด และกำหนดมาตรการในการควบคุมการแพร่กระจายมะละกอดัดต่อสารพันธุกรรมไปสู่แปลงเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมนั้น จึงเป็นกรณีที่ศาลไม่จำต้องออกคำบังคับอีกต่อไป ที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วยในผล

พิพากษายืน

นายพรชัย มนัสศิริเพ็ญ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายไพบูลย์ เสียงก้อง
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายสุเมธ รอยกุลเจริญ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายสุชาติ มงคลเลิศลพ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นางมณีวรรณ พรหมน้อย
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

ตุลาการเจ้าของสำนวน

ตุลาการผู้แถลงคดี : พันเอก วรศักดิ์ อารีเปี่ยม